Collectief Beheerplan
Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015

Uitgebracht door ZLTO namens de Agrarische Natuurverenigingen (ANV's) in Zeeland:

- ANV Goes
- Stichting Bloeiend West Zeeuws-Vlaanderen
- ANV Groene Oogst
- Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland
- ANV Natuurlijk Walcheren
- ANV SANELT
- Stichting Akkerleven
- Stichting Zonnestraal
- ANV Oost Zuid-Beveland

Met medewerking van:

- Dienst Landelijk Gebied (DLG), kaarten en redactie
- Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), ecologische advisering
- Provincie Zeeland, provinciaal beleid

Colijnsplaat, 27 februari 2015 (def. versie)

Inhoud

1. Inleiding....4

1.1 Doel van het collectief beheerplan agrarisch natuurbeheer Zeeland 2015.... 4
1.2 Werkwijze.... 4
1.3 Gebiedscoördinatie 5
1.4 Ontwikkelingen nieuw stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2016 5

2. Samenwerking in Zeeland 6

2.1 Agrarische natuurbeheerders 6
2.2 Agrarische natuurverenigingen.... 6
2.3 Randvoorwaarden ANV's 6
2.4 Stimulering kwaliteitszorg.... 7
2.5 Organisaties en rolverdeling.... 7
2.6 Afstemmingsoverleg AN Zeeland 8

3. Uitwerking van het Collectief Beheerplan Zeeland 2015.....9

3.1 Randvoorwaarden Natuurbeheerplan Zeeland 2012 9
3.2 Akkerranden (huidige situatie).... 10
3.3 Weidevogelgrasland *(huidige situatie)*.... 13
3.4 Agrarisch beheer botanische graslanden en dijken (huidige situatie) 15
3.5. Landschapselementen (huidige situatie).... 17
3.6 Monitoring en evaluatie.... 20
3.8 Inventarisatie.... 20
3.8.1 Akkerranden.... 20
3.8.2. Weidevogelpakket.... 222
3.8.3. Botanisch beheer 222
3.8.4. Landschapselementen 23

4. Collectieve beheerkaart 2015 24

4.1 Akkerranden 244
4.1.1 Toelichting op de kaart.... 24
4.1.2 Akkerranden per ANV in 2015.... 244
4.2 Weidevogelbeheer 255
4.2.1 Toelichting op de kaart.... 255
4.2.2 Weidevogelbeheer per ANV in 2015.... 255
4.3 Botanisch beheer en dijken.... 26
4.3.1 Toelichting op de kaart.... 26
4.3.2 Botanisch beheer per ANV in 2015 26
4.4 Landschapselementen.... 27
4.4.1 Toelichting op de kaart.... 27
4.4.2 Landschapselementen per ANV in 2015 27

Bijlage 1. Akkerranden Beheervoorwaarden en overige aanvullende informatie 29

Bijlage 1.1 Aanvullende spelregels 29
Bijlage 1.2 Kwaliteit akkervogelgebieden 30
Bijlage 1.3 Beheervoorwaarden 31
1.3.1. Pakket A01.02.01 Bouwland met broedende akkervogels 31
1.3.2. Pakket A01.02.01a Veldleeuwerikpakket 32
1.3.4. Pakket A01.02.01b Patrijzenpakket 33
1.3.5. Kustbroedvogels....34
1.3.6. Pakket A01.02.02 Bouwland met doortrekkende en....35
overwinterende akkervogels ....
1.4.1. Is het mogelijk om akkerranden te verplaatsen?....36
1.4.2. Wat zijn de mogelijkheden voor onkruidbestrijding bij het....36
aflopen van de beheerperiode? ....
1.4.3. Praktisch advies 37
Bijlage 1.5 Toelichting 'klepelen'……..39
Bijlage 1.6 Voorgeschreven zaadmengsels (evt. bij akkerranden)....40
Bijlage 1.7 Richtlijn akkerranden en slootonderhoud 41
Bijlage 1.8 Notitie SNL-akkerranden in combinatie met wandelnetwerk in Zeeland..42

Bijlage 2. Weidevogelbeheer 43

Bijlage 3. Botanisch beheer en dijken 44

Bijlage 4. Landschapselementen 46

Bijlage 5. Kaart: Agrarische beheereenheden - akkerranden....52

Bijlage 6. Kaart: Agrarische beheereenheden - weidevogelpakketten 52

Bijlage 7. Kaart: Agrarische beheereenheden - botanische pakketten 524

Bijlage 8. Kaart: Agrarische beheereenheden - landschapselementen....525

Bijlage 9. Hectaregegevens akkerranden Zeeland per ANV 526

Bijlage 10. Hectaregegevens weidevogelbeheer Zeeland per ANV 577

Bijlage 11. Hectaregegevens Botanisch beheer en dijken Zeeland per ANV 588

Bijlage 12. Hectaregegevens / oppervlakte landschapselementen....599

Zeeland per ANV vertaald in aantallen ....

Bijlage 13. Telgebieden beleidsmonitoring akker- en weidevogels 61

Bijlage 14. Kaart werkgebieden ANV´s 62

Bijlage 15. Zoekgebieden akkervogelkerngebieden 63

1. Inleiding

1.1 Doel van het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015

Het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 wordt in dit plan genoemd als collectief beheerplan.

Het doel van agrarisch natuurbeheer is om dit in te zetten als effectief beleidsinstrument voor het behoud van natuur, landschap en biodiversiteit in het landelijk gebied van Zeeland. In het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 zijn gebieden begrensd voor agrarisch natuurbeheer of zijn er zoekgebieden opgenomen. Het Collectief Beheerplan is een gedetailleerde uitwerking van alle agrarische beheereenheden op gebiedsniveau.

In 2010 is een nieuw Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) ingevoerd. Voor het aanvragen van agrarische beheerpakketten biedt het stelsel de verplichting tot het opstellen van een Collectief beheerplan als basis voor de subsidieaanvraag. Tot dusver gold dit alleen voor de akkerrandpakketten. Met ingang van 2014 geldt dit voor alle agrarische beheerpakketten van de SNL. Alleen voor beheereenheden die in dit Collectief Beheerplan Zeeland 2015 zijn opgenomen kan subsidie SNL worden aangevraagd. In het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 wordt de ligging van de beheereenheden en het bijbehorende agrarische beheerpakket SNL in detail op kaart ingetekend. Een collectief agrarisch beheerplan heeft de volgende voordelen:

- maximale duidelijkheid vooraf bij de subsidieaanvraag
- regionaal maatwerk; de begrenzing (ligging/oppervlakte, afmetingen) van beheergebieden, kan door de agrarische beheerders resp. de ANV's in detail worden uitgewerkt; daarbij kan worden ingespeeld op belangstelling in de streek, op natuurkwaliteit en op uitbreidingsruimte
- flexibiliteit in de vorm en afmeting van de het te beheren perceel.
- flexibiliteit in beheermaatregelen; de SNL-pakketten bieden veel ruimte voor variatie.

Vanaf 2014 worden ook de SNL beheerovereenkomsten voor weidevogels, botanisch beheer (incl. dijken) en landschapselementen in het collectief plan opgenomen. Het is niet mogelijk om buiten het Collectief Beheerplan Agrarisch natuurbeheer Zeeland 2015 subsidie agrarisch beheer aan te vragen

'Collectief' wil zeggen dat er een gezamenlijk plan wordt opgesteld waarbij de belangstelling van de individuele agrariërs wordt gebundeld. Dit heeft als grote voordeel dat hierbij op regionaal en provinciaal niveau, door de genoemde organisaties, wordt bezien welke beheerpakketten op welke locatie komen te liggen voor een zo optimaal mogelijk ecologisch rendement.

1.2 Werkwijze

Dit Collectief Natuurbeheer Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 is opgesteld door ZLTO, namens en in samenwerking met de Agrarische Natuurverenigingen (ANV's) van Zeeland. In de periode september – november 2014 is de belangstelling voor het verlengen van aanvragen akkerrandenbeheer onder de SNL geïnventariseerd en zijn de basisgegevens verzameld. De z.g. 'aflopende' individuele beheerovereenkomsten

voor weidevogels, botanisch beheer (incl. dijken) en landschapselementen van de PSAN zijn ook in dit collectief plan opgenomen. De betreffende beheerders zijn hiervoor actief benaderd.

Alle gegevens zijn door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) verwerkt, verzameld en ingetekend in de Toolkit (de landelijke GIS-database). Deze digitale kaart vormt de basis voor dit Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheerplan Zeeland 2015 en maakt daarvan deel uit. Op de digitale kaart zijn alle kaartbeelden te raadplegen, (via de z.g. 'toolkit' op het Portaal natuur en landschap.
Conform de landelijke richtlijnen is ook in Zeeland, medio 2014, het voortraject rond het opstellen van het 'Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015' in gang gezet. Middels een startbijeenkomst met de ANV's in Zeeland en de andere organisaties (ZLTO, Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) en DLG) is de jaarlijkse cyclus opgestart en 'conform planning' inmiddels uitgevoerd en afgerond.

De tabellen in dit plan zijn zo nauwkeurig mogelijk opgenomen maar hebben een indicatief karakter. Bij sluiting van de toolkit per 16-2-2015 zullen cijfers definitief bekend zijn.

1.3 Gebiedscoördinatie

Het project werd gecoördineerd door ZLTO en begeleid door het provinciale 'Afstemmingsoverleg Agrarisch Natuurbeheer Zeeland' (met afgevaardigden vanuit provincie Zeeland, ZLTO, DLG en SLZ). ZLTO treedt, conform het provinciaal beleid, op als gebiedscoördinator en is eindverantwoordelijk voor het opstellen van het 'Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015'

1.4 Ontwikkelingen nieuw stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2016

Vanaf 2016 gaat het vernieuwde stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer van start. Met een collectieve aanpak van het agrarisch natuurbeheer willen overheid, koepels en collectieven een kwaliteitsslag maken in de uitvoering.

Uitgangspunten voor het vernieuwde stelsel zijn een meer effectief en efficiënt beheer, ruimte voor regionaal maatwerk en agrarisch ondernemerschap. Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb2016) wordt toegepast daar waar het het meest kansrijk is vanuit ecologisch én agrarisch perspectief. In Zeeland gaan de 9 ANV's in gezamenlijkheid, per 1-1-2016, van start onder de naam 'Collectief Poldernatuur Zeeland'. Voorjaar 2015 wordt gewerkt aan een juridische entiteit, een gebiedsvisie, inventarisatie belangstellende agrariërs, contacten met terreinbeheerders, relatie natuurkwaliteit / draagvlak agrariërs en het opstellen van een Kwaleitshandboek in kader van certificering. Juni 2015 wordt het gebiedsaanbod van 'Collectief Poldernatuur Zeeland' aangeboden aan provincie Zeeland.

2. Samenwerking in Zeeland

2.1 Agrarische natuurbeheerders

De agrarische natuurbeheerders verzorgen het beheer van de begrensde beheergebieden. Zij zijn verantwoordelijk voor het behoud van de natuurwaarden op de beheerde terreinen, zoals akkervogelranden- en weidevogelgebieden, bloemdijken en landschapselementen. De beheereisen zijn beschreven in de beheerpakketten SNL.

2.2 Agrarische natuurverenigingen

Het agrarisch natuurbeheer in Zeeland heeft zich de laatste jaren duidelijk verbreed. In alle regio's van Zeeland zijn inmiddels agrarische natuurverenigingen actief. Deze vervullen een voortrekkersrol voor uitbreiding en verbreding van de beheeractiviteiten. Ook wordt steeds meer samen gewerkt met andere organisaties zoals terreinbeheerders, waterschappen, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en gemeenten. Binnen de koepel van de ZLTO en de ANV's wordt het agrarisch natuurbeheer verder gestimuleerd. Voor een effectief beheer is samenwerking van alle beheerders binnen een ANV-gebied gewenst.

Nr.	Naam ANV	Werkgebied (gemeente)
1	ANV Bloeiend West Zeeuws-Vlaanderen	Sluis
2	ANV Goes	Goes
3	ANV Groene Oogst	Hulst en Terneuzen
4	ANV Natuurlijk Walcheren	Walcheren
5	ANV Oost Zuid-Beveland	Kapelle en Reimerswaal
6	ANV SANELT	Tholen
7	Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland	Borsele
8	Stichting Akkerleven	Noord-Beveland
9	Stichting Zonnestraal	Schouwen-Duiveland

Bij de totstandkoming van het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 zijn de ANV's nauw betrokken. Zij vervullen een belangrijke rol in de informatieverstrekking naar hun leden en dienen als klankbord voor de gebiedscoördinator en betrokken instanties. Voor het uitvoering van deze coördinerende en ondersteunende maatregelen wordt via de ZLTO een vergoeding verstrekt in het kader van de provinciale subsidie gebiedscoördinatie.

2.3 Randvoorwaarden ANV's

De ANV's willen zich inzetten om het beheer (o.a. akkerranden) ter hand te (blijven) nemen en de beleidsdoelen te halen. Daarbij gelden de volgende bedrijfsmatige randvoorwaarden:

- marktconforme vergoeding
- voldoende ruimte voor bloemenranden
- flexibiliteit in het beheer en onderhoud van randen gedurende de beheerperiode
- overlast voorkomen

2.4 Stimulering kwaliteitszorg

De Provincie Zeeland stimuleert het agrarisch natuurbeheer actief via voorlichting, advisering en specifieke subsidiemogelijkheden. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor gebiedsgerichte samenwerking, agrarische natuurverenigingen (regio-functie) en de ZLTO als gebiedscoördinator. Ook Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) en DLG adviseren over de mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer.

2.5 Organisaties en rolverdeling

De volgende organisaties zijn betrokken bij het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015:

- ZLTO
  - coördinatie tussen de uitvoerende organisaties
  - opstellen en indienen Collectief Beheerplan, begeleiding
  - communicatie, o.a. (veld)excursies, artikelen, informatiepanelen, veldpanelen, etc.
  - begeleiding bij (veld) excursies en andere bijeenkomsten
  - eindverantwoordelijk voor het Collectief Beheerplan

- DLG
  - beheer en actualiseren GIS-database en Toolkit
  - basisgegevens DR
  - redactie Collectief Beheerplan
  - actieve rol in: o.a. lijst oversluiters, zitdagen met / bij ANV's, wensen deelnemers, begeleiding bij vragen, afwijzingen en bezwaar.
  - begeleiding bij intekenen bij deelnemers
  - begeleiding bij (veld) excursies en andere bijeenkomsten

    Ter aanvulling: De adviseur vanuit DLG die de werkzaamheden uitvoert voor het Collectief beheerplan is niet diegene die mogelijke 'checks' uitvoert, dus onafhankelijkheid is gewaarborgd.

- SLZ
  - ecologisch advies en aanbevelingen
  - advisering beheerpakketten en zaadmengsels
  - individuele advisering deelnemers
  - Opstellen informatiebladen
  - redactie Collectief Beheerplan Zeeland 2015
  - begeleiding bij (veld) excursies en andere bijeenkomsten

- Provincie Zeeland
  - randvoorwaarden, faciliteren, begeleiding en goedkeuring
  - redactie Collectief Beheerplan Zeeland 2015
  - begeleiding bij (veld) excursies en andere bijeenkomsten

- ANV's
  - inventarisatie binnen het ANV-gebied, controleren beheerkaart
  - contacten met deelnemers en met de andere organisaties
  - redactie Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015
  - begeleiding bij (veld) excursies en andere bijeenkomsten

Aangaande het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 zijn onderstaande organisaties op de volgende wijze (financieel) betrokken:

- ZLTO stelt, jaarlijks, het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer op in opdracht van provincie Zeeland, middels een '**opdracht**' vanuit Provincie Zeeland aan ZLTO.

- DLG voert haar werkzaamheden uit binnen het Collectief Beheerplan Zeeland 2014 vanuit een '**Prestatie overeenkomst**' tussen Provincie Zeeland en DLG. Provincie Zeeland is verantwoordelijk voor de inzet van DLG binnen het Collectief Beheerplan Zeeland 2015.

- SLZ voert haar werkzaamheden uit binnen het Collectief Beheerplan Zeeland 2014 vanuit een **'Budget overeenkomst**' met de Provincie Zeeland..

- De ANV's ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden bij het opstellen van het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015, via ZLTO, betaald door provincie Zeeland in het kader van de subsidie organisatiekosten.

2.6 Afstemmingsoverleg AN Zeeland

Binnen het 'Afstemmingsoverleg AN Zeeland', vindt periodiek overleg plaats tussen de vertegenwoordigers van Provincie Zeeland, ZLTO (mede namens de ANV's), DLG en SLZ. De ontwikkelingen worden periodiek voorgelegd aan en besproken in de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte. Prominente plek op deze overlegmomenten is de opzet en uitvoering van het jaarlijkse Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer.

3. Uitwerking van het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015

Vanaf 2014 worden naast de beheerovereenkomsten voor akkerranden ook de (nieuwe) beheerovereenkomsten voor weidevogels, botanisch beheer (incl. dijken) en landschapselementen in het collectief plan opgenomen.

3.1 Randvoorwaarden Natuurbeheerplan Zeeland 2009

Doel agrarisch natuurbeheer
Het doel van agrarisch natuurbeheer is om dit in te zetten als effectief beleidsinstrument voor het behoud van natuur, landschap en biodiversiteit in het landelijk gebied van Zeeland. Het provinciaal beleid op het gebied van onder andere agrarisch natuurbeheer staat verwoord in het Natuurbeheerplan Zeeland 2009.

Kaders uit het natuurbeheerplan
In het provinciale Natuurbeheerplan Zeeland 2009 geeft de Provincie aan op welke locatie een bepaald beheertype kan worden gesubsidieerd. De Provincie bepaalt tevens welke pakketten opengesteld worden en wat de randvoorwaarden zijn voor collectief beheer. De gebiedscoördinator vertaalt de doelen en randvoorwaarden uit het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 naar het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015. De gebiedscoördinator neemt jaarlijks de beheertypen over uit het meest actuele Natuurbeheerplan Zeeland 2009. Indien de gebiedscoördinator heeft geconstateerd dat een beheertype of de opengestelde pakketten beter aangepast kunnen worden, wordt contact opgenomen met de Provincie. Met de Provincie wordt, op ambtelijk niveau, afgestemd of er direct een voorstel gedaan wordt aan de Provincie voor herziening van het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 of dat de voorgestelde wijziging wordt betrokken bij de evaluatie van het beheer. Met de Provincie wordt afgestemd hoe een wijzigingsvoorstel aangeleverd dient te worden.

Streefbeeld collectief beheer
Binnen de provincie Zeeland is het Natuurbeheerplan 2009 vastgesteld. Het plan wordt jaarlijks op onderdelen herzien. Ten aanzien van het akkervogelbeheer is daar onderstaande informatie in vastgelegd:

Het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 is het provinciale beleidskader voor verwerving, functieverandering, inrichting en beheer van de natuurgebieden en agrarische beheergebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Zeeland. De Ecologische Hoofdstructuur is een netwerk van natuurgebieden, agrarische beheergebieden en ecologische verbindingszones waarbinnen de natuur in stand wordt gehouden. Dit Natuurbeheerplan Zeeland 2009 bevat gedetailleerde kaarten van de EHS waaruit blijkt waar de natuur- en beheergebieden liggen, wat de natuurbeleidsdoelen voor deze gebieden zijn en wat de subsidiemogelijkheden zijn voor verwerving, functieverandering, inrichting en beheer.

Het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 laat zien waar de natuurwaarden gelegen zijn (begrenzing) en beschrijft de wezenlijke kenmerken van de Zeeuwse natuur. De wettelijke bescherming van natuur wordt geregeld via afzonderlijke instrumenten, zoals de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De vaststelling van dit plan alsmede de planwijzigingen zijn voorafgegaan door een uitgebreide procedure met informeel vooroverleg, voorlichting aan doelgroepen, een formele inspraakprocedure, tervisielegging, en advisering door de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte. Bij de begrenzing van nieuwe natuur- en beheergebieden stellen GS ook de bijbehorende natuurdoelen en beheerpakketten formeel vast. De communicatie rond het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 is door de Provincie verzorgd via publicaties, tervisielegging en diverse openbare bijeenkomsten.

Dit Natuurbeheerplan Zeeland 2009 is tot stand gekomen na een uitgebreide voorbereidingsronde. Diverse organisaties hebben daarbij een belangrijke bijdrage geleverd: Dienst Landelijk Gebied, Dienst Regelingen, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Federatie Particulier Grondbezit, ZLTO, Stichting Landschapsbeheer Zeeland.

Agrarisch natuurbeheer is natuurbeheer op landbouwgrond door boeren. Aankoop en functiewijziging zijn hier in principe niet aan de orde. Het beheer van natuur en landschap wordt op vrijwillige basis ingepast in de agrarische bedrijfsvoering en kan als zodanig onderdeel uitmaken van de verbreding van het agrarische product en de plattelandsvernieuwing. Vanaf begin jaren negentig hebben veel boeren een beheerovereenkomst afgesloten. Van de 3009 ha begrensd agrarisch beheergebied in Zeeland had per 1-1-2013 ca. 1200 ha een overeenkomst.

Zeeland heeft tot nu toe voorop gelopen om naast de traditionele praktijk van het weidevogel- en hooilandbeheer ook nieuwe vormen van agrarisch natuurbeheer te ontwikkelen, zoals het beheer van kreekranden, binnendijken en akkerranden.

Met ingang van 2016 wordt een nieuw stelsel voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer ingevoerd met als doel het agrarisch natuurbeheer effectiever en efficiënter uit te voeren met een grote betrokkenheid vanuit de streek.

Om het agrarisch natuurbeheer effectiever uit te voeren zijn in de planwijziging 2014 van het Natuurbeheerplan de begrenzingen van de zogenaamde leefgebieden (ook wel kerngebieden genoemd) vastgelegd.

Vervolgens hebben Gedeputeerde Staten (GS) op 16-12-2014 het Ontwerp-Natuurbeheerplan Zeeland 2016 vastgesteld. In dit plan wordt het provinciale beleid ten aanzien van het nieuwe stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer vastgelegd. Hierin zijn onder andere de ontwerp-begrenzingen van de leefgebieden voor de diverse soorten agrarisch natuur- en landschapsbeheer opgenomen.
Ook zijn er in dit ontwerp-natuurbeheerplan monitoringsgebieden voor het leefgebied akker opgenomen waarin 2 jaar extra gemonitord wordt om medio 2016 te kunnen bepalen of deze monitoringsgebieden al dan niet aan het leefgebied akker kunnen worden toegevoegd.

Ook zal 2015 in het teken staan van de oprichting van één professioneel Zeeuws Collectief voor agrarisch natuurbeheer. Inmiddels hebben de 9 ANV's een juridische entiteit opgericht: 'Collectief Poldernatuur Zeeland'.

3.2 Akkerranden (huidige situatie)

In het huidige Natuurbeheerplan Zeeland staan de randvoorwaarden voor het akkerrandenbeheer onder het SNL-stelsel beschreven. Daarbij ligt de nadruk op akkerranden voor broedende en overwinterende akkervogels. De akkerranden kunnen als broed-, foerageer- en schuilplaatsen dienen voor akkervogels als Veldleeuwerik en

Patrijs en zodoende een belangrijke bijdrage leveren aan het in stand houden van de broedvogelstand in Zeeland. Daarvoor is het van belang dat de ligging en het beheer van de akkerranden en het beheer van de akkerranden zoveel mogelijk wordt afgestemd op de aanwezige akkervogels Patrijs en Veldleeuwerik.

Tabel huidige oppervlakte akkerranden per ANV

	Totaal lopend PSAN/SNL in 2014	Ha PSAN aflopend in 2015
ANV Goes	44,36	2,67
ANV Bloeiend WZVlaanderen	80,21	19,88
ANV Groene Oogst	71,17	7,95
MC Zak van Z-Beveland	68,74	2,85
ANV Natuurlijk Walcheren	21,67	-
ANV SANELT	22,61	-
Stichting Akkerleven	93,61	2,94
Stichting Zonnestraal	45,88	3,93
ANV Oost Zuid Beveland	8,43	0,48
TOTAAL ha	**456,68**	**40,70**

De kwaliteit van een akkervogelgebied wordt bepaald door de dichtheid en kwaliteit van de aanwezige akkervogelbiotopen. De afstand tussen broedbiotopen is bij voorkeur niet groter dan 500 m. Op elke 5 broedbiotopen is bij voorkeur 1 winterbiotoop in het gebied aanwezig. Hiermee kan rekening worden gehouden bij het situeren van akkerranden.

Binnen de SNL zijn, ten opzichte van de -oude- PSAN regeling, twee nieuwe pakketeisen voor akkerranden opgenomen die gevolgen hebben voor het hectarebeslag:

- de eenheid is minstens 0,3 ha groot
- de eenheid is minstens 9 m breed

De aangemelde SNL-randen met de bijbehorende info zijn op detailkaarten ingetekend. DLG heeft de informatie opgenomen in een GIS database.

De meekoppeling water en milieu wordt vooral gericht op aanwezige kreken en watergangen.

Naast deze inhoudelijke randvoorwaarden stelt de provincie ook kwantitatieve randvoorwaarden. Voor 2015 is in totaal maximaal 600 ha beschikbaar. De beschikbare ruimte wordt dit jaar ingezet voor ‘oversluiters’: deelnemers vanuit 2009 wiens beheerperiode in 2015 nu afloopt. Daarnaast is er een beperkte uitbreidingsruimte voor deze deelnemers om aan de verplichte minimale oppervlakte van 0,3 ha en breedte van 9.00 m. te kunnen voldoen. Vanwege bezuiniging is het niet mogelijk om nieuwe akkerranden in het beheerplan op te nemen. Aflopende beheerovereenkomsten akkerrandenbeheer kunnen in de leefgebieden en monitoringsgebieden (deels) worden verlengd.

De volgende SNL pakketten akkerranden zijn opengesteld:

- beheerpakketten "Bouwland voor broedende akkervogels" – A01.02.01, met als varianten:

    * A01.02.01a - Veldleeuwerikpakket of
    * A01.02.01b - Patrijzenpakket

Daarnaast is er per ANV ruimte voor twee randen van het type "Bouwland met doortrekkende en overwinterende akkervogels":

    * A01.02.02 - wintervogelpakket

De keuze tussen de verschillende pakketten is afhankelijk van de ecologische potenties van de locatie van de rand en het omringende gebied.

3.3 Weidevogelgrasland *(huidige situatie)*

De huidige weidevogelbeheergebieden zijn 1:1 begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland 2009. Het weidevogelbeheer zal de komende jaren meer worden geconcentreerd in de belangrijkste Zeeuwse kerngebieden. Binnen deze zoekgebieden kunnen op verzoek nieuwe weidevogelgebieden worden begrensd. Buiten deze kerngebieden worden geen nieuwe weidevogelgebieden meer begrensd. In 2015 is, wegens bezuiniging, geen ruimte voor het opnemen van nieuwe beheereenheden.

Tabel: huidige oppervlakte weidevogelgebieden per ANV

	Totaal lopend PSAN/SNL in 2014	Ha PSAN aflopend in 2015
ANV Goes	2,52	-
ANV Bloeiend WZVlaanderen	8,71	0,64
ANV Groene Oogst	1,63	-
MC Zak van Z-Beveland	9,64	-
ANV Natuurlijk Walcheren	27,47	0,96
ANV SANELT	-	-
Stichting Akkerleven	1,96	-
Stichting Zonnestraal	3,64	-
ANV Oost Zuid Beveland	8,49	-
TOTAAL ha	64,06	1,60

De volgende SNL pakketten weidevogelgrasland zijn opengesteld:

Beheerpakket A01.01.01: Weidevogelgrasland met rustperiode

A01.01.01a De rustperiode loopt van 1 april tot 1 juni;
A01.01.01b De rustperiode loopt van 1 april tot 8 juni;
A01.01.01c De rustperiode loopt van 1 april tot 15 juni;
A01.01.01d De rustperiode loopt van 1 april tot 22 juni;
A01.01.01e De rustperiode loopt van 1 april tot 1 juli;
A01.01.01f De rustperiode loopt van 1 april tot 15 juli;
A01.01.01g De rustperiode loopt van 1 april tot 1 augustus

Beheerpakket A01.01.03 Plas-dras

A01.01.03a Inundatieperiode van 15 februari tot 15 april
A01.01.03b Inundatieperiode van 15 februari tot 15 mei
A01.01.03c Inundatieperiode van 15 februari tot 15 juni
A01.01.03d Inundatieperiode van 15 februari tot 1 augustus

Beheerpakket A01.01.04 Landbouwgrond met legselbeheer

A01.01.04a1 Legselbeheer op grasland 35 broedparen
A01.01.04a2 Legselbeheer op grasland 50 broedparen
A01.01.04a3 Legselbeheer op grasland 75 broedparen
A01.01.04a4 Legselbeheer op grasland 100 broedparen
A01.01.04b Legselbeheer op bouwland
A01.01.04c1.UT Legselbeheer op grasland 150 broedpaar
A01.01.04c2.UT Legselbeheer op grasland 200 broedpaar
A01.01.04c3.UT Legselbeheer op grasland 300 broedpaar

Beheerpakket A01.01.05 Kruidenrijk weidevogelgrasland

Beheerpakket A01.01.06 Extensief beweid weidevogelgrasland

Toeslagen
T1 ruige stalmest op rijland
T2 ruige stalmest op vaarland
T3 kuikenvelden
T8 verlengen rustperiode

3.4 Agrarisch beheer botanische graslanden en dijken (huidige situatie)

Botanisch graslandbeheer komt voor op dijken en grasland. Voor agrarisch natuurbeheer van botanische graslanden zijn de beheerpakketten Botanisch hooiland en Botanisch weiland beschikbaar. Deze bieden de mogelijkheid voor maai- of begrazingsbeheer. De pakketten zijn opengesteld voor zilte graslanden, dijken en bepaalde schrale kreekgraslanden.

Tabel: huidige oppervlakte botanisch graslanden per ANV

	Totaal lopend PSAN/SNL in 2014	Ha PSAN aflopend in 2015
ANV Goes	38,56	6,93
ANV Bloeiend WZVlaanderen	67,73	8,86
ANV Groene Oogst	105,46	13,75
MC Zak van Z-Beveland	69,89	14,07
ANV Natuurlijk Walcheren	21,66	7,66
ANV SANELT	47,64	0,69
Stichting Akkerleven	23,64	-
Stichting Zonnestraal	145,97	28,46
ANV Oost Zuid Beveland	50,24	7,45
TOTAAL ha	570,79	87,87

De volgende SNL pakketten botanisch grasland zijn opengesteld:

Beheerpakket A02.01.01: Botanisch weiland

Beheerpakket A02.01.02: Botanisch hooiland

Beheerpakket A02.01.03: Botanische weide- of hooilandrand
A02.01.03a Botanische weiderand
A02.01.03b Botanische hooilandrand

Beheerpakket A02.01.04: Botanisch bronbeheer

3.5. Landschapselementen (huidige situatie)

In alle 1:1 begrensde agrarische beheergebieden van de EHS bestaat de mogelijkheid voor gesubsidieerde aanleg en beheer van landschapselementen. Binnen de Nationale Landschappen (Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws Vlaanderen) in Zeeland bestaat deze mogelijkheid ook buiten de begrensde EHS beheergebieden. Er zijn beheerpakketten voor diverse landschapselementen, zoals knotbomen, poelen, heggen en boomsingels. Voor het landschapsbeheer binnen het Nationaal Landschap Zeeland is een gebiedsgerichte aanpak door middel van collectief beheer vereist. De zoekgebieden voor collectief landschapsbeheer zijn weergegeven op kaart 12.

Tabel: huidige oppervlakte / areaal landschapselementen per ANV

	Totaal lopend PSAN/SNL in 2014	Ha PSAN aflopend in 2015
ANV Goes	1,48	0,15
ANV Bloeiend WZVlaanderen	1,59	0,06
ANV Groene Oogst	1,13	-
MC Zak van Z-Beveland	5,44	0,62
ANV Natuurlijk Walcheren	1,40	-
ANV SANELT	0,61	-
Stichting Akkerleven	0,20	-
Stichting Zonnestraal	1,50	-
ANV Oost Zuid Beveland	0,52	0,09
TOTAAL ha	13,87	0,92

De volgende SNL pakketten landschapspakketten zijn opengesteld:

*	L01.01.01a	Oppervlakte poel < 175 m2
*	L01.01.01b	Oppervlakte poel > 175 m2
*	L01.02.01	Houtwal en houtsingel
*	L01.02.02	Hoge houtwal
*	L01.03.01b	Elzensingel bedekking 50-75%
*	L01.03.01c	Elzensingel bedekking >75%
*	L01.05.01b	Knip- of scheerheg 2-3 jaarlijkse cyclus
*	L01.06.01a	Struweelhaag snoeicyclus 5-7 jaar
*	L01.06.01b	Struweelhaag snoeicyclus > 12 jaar
*	L01.07.01b	Laan gemiddelde stamdiameter 20-60 cm
*	L01.07.01c	Laan gemiddelde stamdiameter > 60 cm
*	L01.08.01b	Knotboom gemiddelde stamdiameter 20-60 cm
*	L01.08.01c	Knotboom gemiddelde stamdiameter > 60 cm
*	L01.09.01	Hoogstamboomgaard
*	L01.13.01b	Bomenrij gemiddelde stamdiameter 20-60 cm
*	L01.13.01c	Bomenrij gemiddelde stamdiameter <60 cm

3.6 Monitoring en evaluatie

Beleid versus beheer monitoring

- Beleidsmonitoring

Provincie Zeeland staat aan de lat voor de beleidsmonitoring. Dit vindt al jaren plaats door middel van het akker- en weidevogelmeetnet. In 2005 is dit afgeslankt in en zijn gebieden wat verlegd naar locaties met akkerrandenbeheer. Dit heeft geresulteerd in een BMP (Broedvogel Monitoring Project) indeling van 20 plots verspreid over heel Zeeland. Zowel op weide- als akkergebieden met en zonder akkerranden. In de natuurgebieden wordt door terreinbeheerders met eenzelfde methodiek geteld. In 2011 is er een eenmalige uitbreiding van het meetnet geweest met extra BMP plots. In 2014 is er een rapportage gemaakt op basis van alle beschikbare BMP gegevens uit 2010 – 2012. In verband met de continuïteit is het van belang het bestaande meetnet van 20 plots voort te zetten.

In verband met de bestuurlijk vastgelegde afspraken op 21-1-2015 zullen er in 2015 en 2016 extra broedvogeltellingen uitgevoerd worden, in nauw overleg met de ANV's in Zeeland. Dit plan wordt vóór het broedseizoen 2015 uitgewerkt.

- Beheermonitoring

De beheermonitoring, een verantwoordelijkheid vanuit Collectief Poldernatuur Zeeland, zal veelal gerichter zijn op locaties / ecologie / beheervoorwaarden van de verschillende beheerpakketten zoals die door de agrarische ondernemers worden afgesloten met Collectief Poldernatuur zeeland. Voor de beheermonitoring is het van belang dat meldingen goed worden geregistreerd (mogelijk via één meldpunt voor losse waarnemingen).
Voor de uitvoering van de beheermonitoring is het van belang dat er ook kennis is bij de boeren. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld per regio informatie bijeenkomsten georganiseerd worden. Bij de beheermonitoring zal er ook aandacht besteed moeten worden aan de overwinterende vogels in verband met winterakkerranden. Op 1-1-2016 moet er een, landelijk afgestemd, monitoringsplan zijn.

3.7 Aanvraag subsidie SNL 2015

Aanvragen Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015

Vanaf 2014 is subsidie voor agrarisch natuurbeheer alleen nog mogelijk via een Collectief Beheerplan (een gezamenlijk plan voor al het agrarisch natuurbeheer in een gebied). Dit geldt voor alle vormen van agrarisch natuurbeheer, weidevogel- en akkervogelbeheer, botanisch beheer en landschapsbeheer. Het individueel aanvragen van agrarisch natuurbeheer is dus niet meer mogelijk. De beheerpakketten en oppervlaktes van de deelnemende agrarisch beheerders worden ingetekend in een SNL-applicatie, de toolkit. Deze intekening is direct gekoppeld aan de bedrijfs percelenregistratie (‘meitelling’ c.q. de gecombineerde opgave / Gemeenschappelijke Data Inwinning (GDI) van de deelnemende beheerder. Het te beheren perceel is daarmee altijd gekoppeld aan een (agrarisch) bedrijfsperceel en een relatienummer op naam van de beheerder.

Gebiedscoördinator stuurt min-max aanvragen naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) – voorheen: Dienst Regelingen (DR)

In de toolkit worden de digitale aanvraagformulieren voorbereid door de relatienummers van de betreffende beheerders te koppelen aan een minimale en maximale oppervlakte (de “min-max”). De deelnemers zijn bekend met de ‘min-max’ regeling. De aanvraagformulieren worden naar alle nieuwe deelnemers gestuurd ter ondertekening. Als deelnamebewijs van deze beheerders stuurt de gebiedscoördinator alle ondertekende aanvraagformulieren, de min-max steunaanvragen, in één pakket op naar RVO. De gebiedscoördinator doet dit in de aanvraagperiode voor het SNL, van 15 november tot en met 31 december 2015, voor alle individuele beheerders. De beheerders krijgen vervolgens van RVO een beschikking toegestuurd.

3.8 Inventarisatie

Vergelijkbaar met afgelopen jaren is met de bestuursleden van de ANV’s een opzet opgesteld om per ANV (gebied) één of meerdere ‘zitdagen’ te organiseren door de ANV’s. Op deze ‘zitdagen’ komen de individuele agrariërs langs om de mogelijkheden voor ‘oversluiten’ te bespreken met DLG. Aanvullend worden een aantal boekhoudkundige zaken afgehandeld door een aanwezig en coördinerend ANV bestuurslid.

Binnen het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 was begeleiding en inventarisatie van de volgende categorieën:

3.8.1 Akkerranden

De ontwikkeling van de akkervogels in en rond de akkerranden wordt gevolgd door middel van de provinciale beleidsmonitoring akker- en weidevogels. De telgebieden zijn weergegeven in bijlage 13. De gegevens uit de monitoring zullen worden gebruikt voor de verdere verfijning van het akkerrandenbeheer.

Er is gebleken dat van akkernatuur weinig regionale kennis beschikbaar is. Niet alle beheerpakketten vallen in de beleidsmonitoring Akkervogels (o.a. wintervoedsel pakket). Er is in 2013 onderzocht welke kennis van akkernatuur ontbreekt. Om meer en sneller kennis te kunnen verzamelen is het goed om samen te werken met

verschillende regio's en partijen. Momenteel wordt nagedacht over de mogelijkheden te starten met een provinciaal netwerk van belangstellende agrariërs èn vrijwilligers.

1. Oversluiters (P)SAN
   De meerderheid van de agrariërs zetten de overeenkomst voort. Ze konden kiezen uit pakket: Bouwland voor broedende akkervogels – A01.02.01. met als varianten: Veldleeuwerikpakket – A01.02.01a of Patrijzenpakket – A01.02.01b.

   Bij het inventariseren van de te verlengen randen bestond de mogelijkheid om het meest toepasselijke beheerpakket (qua natuurkwaliteit) te kiezen. Dat wil zeggen een Veldleeuwerikenpakket (gevarieerde grasrand) in veldleeuwerikengebied (open polderland) en het Patrijzenpakket (gevarieerde ruige rand) in patrijzenland (kleinschalig landschap).
   Alleen wanneer de aflopende PSAN rand aansloot bij een bestaande SNL rand is logischerwijs hetzelfde pakket aangehouden als de bestaande SNL rand.

2. Extra hectarebeslag
   Er is een extra hectarebeslag benodigd om aantal huidige akkerranden te verbreden tot 9 m en vergroten tot minimaal 0,3 ha. Aangezien een (beperkt) aantal randen niet aan deze eisen voldeden is eerst getracht zoveel mogelijk randen te verbreden resp. te verlengen zodat continuering mogelijk is. Indien dit niet mogelijk was op de huidige locatie is gezocht naar een andere geschikte plaats op het bedrijf.

Akkerranden buiten leefgebieden en buiten monitoringsgebieden kunnen niet verlengd worden.

Overbrugging verlengen contracten akkerranden in 'monitoringsgebieden' 2015 en 2016

Afgelopen periode is meermalen en intensief gesproken over de toekomst van de SNL akkerranden. Hiervoor is meermalen een overleg plaats gevonden vanuit de ANV's in Zeeland op bestuurlijk niveau, met gedeputeerde Carla Schönknecht, om de mogelijkheden voor oversluiten van akkerranden met elkaar te bespreken.

Voorstel provincie Zeeland
Het is van belang dat alle huidige SNL akkerranden in de z.g. monitoringsgebieden (7 stuks) aanwezig blijven, in de monitoringsjaren 2015 en 2016. Provincie zal de aflopende SNL akkerranden, in 2015 en 2016, in deze 7 monitoringsgebieden financieren:

- In 2015 betreft het 5 agrariërs, met een areaal van 6.75 ha. Deze agrariërs hebben de mogelijkheid om een nieuwe SNL akkerrandbeheerovereenkomst aan te gaan volgens het 'oude systeem' (SNL-contract via RVO) voor het jaar 2015. Vervolgens zullen deze boeren medio 2015 door het Collectief benaderd worden om dat SNL-contract om te zetten naar een nieuw contract met het Collectief. Dit nieuwe contract is dan voor het jaar 2016, dus nog voor 1 jaar. Deze aanpak wordt vastgelegd in het Collectief Beheerplan 2015.

- Medio 2016 zal bekend worden wat de uitkomsten zijn van de twee jaar monitoring van de gebieden waar deze akkerranden liggen. Aan de hand van die uitkomsten zal de Provincie besluiten of de gebieden als leefgebied begrensd worden.

3.8.2. Weidevogelpakket

De ontwikkeling van de beheerpakketten voor weidevogelbeheer wordt gevolgd door middel van de provinciale beleidsmonitoring akker- en weidevogels. De telgebieden zijn weergegeven in bijlage 10.

1. Oversluiters (P)SAN
   Er waren enkele deelnemers met een aflopende PSAN overeenkomst. Deze konden niet verlengd worden vanwege hun ligging buiten de weidevogelzoekgebieden en onvoldoende botanische en faunistische waarden.

3.8.3. Botanisch beheer

Op landelijk niveau hebben de provincies besloten dat er gestopt wordt met het subsidiëren van botanisch beheer op landbouwgrond, vanwege het onvoldoende bereiken van de gewenste natuurkwaliteit, in relatie tot de (geringe) beschikbare financiële middelen.

Voorjaar 2014 is door SLZ en SOVON het volgende onderzoek uitgevoerd: 'inventarisatie van ecologische waarden van het agrarisch natuurbeheer in Zeeland'.
Het onderzoek is uitgevoerd op verzoek van Provincie Zeeland. Doel was het inventariseren van 378 locaties waar botanisch beheer wordt uitgevoerd op natuurwaarden. Het ging hierbij om de typen Weidevogelgebied (41) en Botanisch (337) waardevol grasland. De nadruk lag hierbij sterk op de botanische waarde.

De inventarisatie is uitgevoerd in mei en juni 2014 door SLZ medewerkers. De resultaten van de inventarisatie zijn verwerkt op een veldformulier dat is opgesteld met Provincie Zeeland en ZLTO.

Uiteindelijk is een lijst opgesteld met de botanische- en faunistische waarden en gerangschikt op een schaal van 1-10.

Gebieden met hoge natuurwaarde (minimaal een 7) komen automatisch in aanmerking voor verlenging en zijn als zodanig vermeld op de provinciale subsidiekaart voor de openstelling subsidie SNL 2015. Beheergebieden met een score lager dan 7 zijn per gebied beoordeeld op kansrijkheid (landschappelijke kenmerken, begrenzing als agrarisch gebied van ecologische betekenis, voorkomen broedvogels etc.). Afhankelijk van deze beoordeling is besloten of de overeenkomst wel of niet verlengd kan worden.

1. Oversluiters (P)SAN
   Zoals elk jaar zijn er ook dit jaar een aantal 'oversluiters', verdeeld over Zeeland. Een aantal agrariërs zet de overeenkomst voort.

.

3.8.4. Landschapselementen

Voor de monitoring en evaluatie van beheerpakketten voor landschapselementen is momenteel nog geen vorm van monitoring en evaluatie beschikbaar

1. Oversluiters (P)SAN
   Zoals elk jaar zijn er ook dit jaar een aantal 'oversluiters', verdeeld over Zeeland. De meeste agrariërs zetten de overeenkomst voort.

De pakket- en beheereisen voor de beheerpakketten zoals deze in de SNL regeling zijn opgenomen zijn te vinden op de website van het portaal natuur en landschap:

www.portaalnatuurenlandschap.nl/snl/onderdelen-stelsel

Onder index natuur en landschap, onderdeel agrarische beheertypen, staan de beschrijvingen. Op deze site staan de meest actuele gegevens.

4 Collectieve beheerkaart 2015

4.1 Akkerranden

4.1.1 Toelichting op de kaart

De collectieve beheerkaart (bijlage 5) toont de ligging van de akkerranden die in 2015 onder SNL van start gaan. Per rand zijn weergegeven de oppervlakte, de randbreedte, de lengte en het beheerpakket.

4.1.2 Akkerranden per ANV in 2015

In onderstaande tabel zijn de oppervlaktes SNL randen per ANV in 2015 weergegeven, waarbij het hectarebeslag voor verbreders is berekend. Ook is de oppervlakte doorlopende PSAN randen weergegeven. De kolom 'Totaal lopend in 2015' in onderstaande tabel heeft een indicatief karakter.

Tabel: akkerranden per ANV, overstap PSAN naar SNL 2015

ANV	Totaal lopend in 2014	Aflopend PSAN in 2015	Stoppen PSAN in 2014	Continuering in 2015 (incl. verbreding)	Herstel en/of nieuw SNL in 2015	Totaal continuering (P)SAN/SNL in 2015
ANV Goes	44,36	2,67	1,28	1,92	-	43,61
ANV Bloeiend WZVlaanderen	80,21	19,88	8,52	10,77	-	71,10
ANV Groene Oogst	71,17	7,95	4,59	3,86	-	67,08
MC Zak van Z-Beveland	68,74	2,85	0,53	2,35	-	68,24
ANV Natuurlijk Walcheren	21,67	-	-	-	-	21,67
ANV SANELT	22,61	-	-	-	-	22,61
Stichting Akkerleven	93,61	2,94	0,35	3,39	-	94,06
Stichting Zonnestraal	45,88	3,93	0,24	3,72	-	45,67
ANV Oost Zuid Beveland	8,43	0,48	0,48	-	-	7,95
TOTAAL ha	456,68	40,70	15,99	26,01	-	441,99

4.2 Weidevogelbeheer

4.2.1 Toelichting op de kaart

De collectieve beheerkaart (bijlage 6) toont de ligging van het weidevogelbeheerpercelen die in 2015 onder SNL van start gaan.

4.2.2 Weidevogelbeheer per ANV in 2015

In onderstaande tabel zijn de oppervlaktes SNL beheerovereenkomsten per ANV in 2015 weergegeven. Ook is de oppervlakte doorlopende PSAN randen weergegeven.

Aan deze beheerpakketten zijn geen verdere voorwaarden verbonden, van belang is dat de beheerovereenkomsten worden afgesloten in 'begrensd gebied'.

Tabel: weidevogelbeheer per ANV, overstap PSAN naar SNL 2015

ANV	Totaal lopend in 2014	Aflopend PSAN in 2015	Stoppen PSAN in 2014	Continuering SNL in 2015 (incl. verschillen in toolkit)	Herstel en/of nieuw SNL in 2015	Totaal continuering (P)SAN/SNL in 2015
ANV Goes	2,52	-	-	-	-	2,52
ANV Bloeiend WZVlaanderen	8,71	0,64	0,64	-	-	8,07
ANV Groene Oogst	1,63	-	-	-	-	1,63
MC Zak van Z-Beveland	9,64	-	-	-	-	9,64
ANV Natuurlijk Walcheren	27,47	0,96	0,96	-	-	26,51
ANV SANELT	-	-	-	-	-	-
Stichting Akkerleven	1,96	-	-	-	-	1,96
Stichting Zonnestraal	3,64	-	-	-	-	3,64
ANV Oost Zuid Beveland	8,49	-	-	-	-	8,49
TOTAAL ha	64,06	1,60	1,60	-	-	62,46

4.3 Botanisch beheer en dijken

4.3.1 Toelichting op de kaart

De collectieve beheerkaart (bijlage 7) toont de ligging van het botanisch beheer en dijken die in 2015 onder SNL van start gaan.

4.3.2 Botanisch beheer per ANV in 2015

In onderstaande tabel zijn de oppervlaktes SNL beheerovereenkomsten per ANV in 2015 weergegeven. Ook is de oppervlakte doorlopende PSAN randen weergegeven.

Aan deze beheerpakketten zijn geen verdere voorwaarden verbonden, van belang is dat de beheerovereenkomsten worden afgesloten in 'begrensd gebied'.

Tabel: Botanisch beheer per ANV, overstap PSAN naar SNL 2015

ANV	Totaal lopend in 2014	Aflopend PSAN in 2015	Stoppen PSAN in 2014	Continuering in 2015 (incl. verschillen in toolkit)	Herstel en/of nieuw SNL in 2015	Totaal continuering (P)SAN/SNL in 2015
ANV Goes	38,56	6,93	1,73	10,07	-	41,70
ANV Bloeiend WZVlaanderen	67,73	8,86	6,00	8,62	1,88	69,37
ANV Groene Oogst	105,46	13,75	2,44	15,91	-	107,62
MC Zak van Z-Beveland	69,89	14,07	2,38	5,49	1,48	62,79
ANV Natuurlijk Walcheren	21,66	7,66	7,66	-	-	14,00
ANV SANELT	47,64	0,69	0,69	-	-	46,95
Stichting Akkerleven	23,64	-	-	-	-	23,64
Stichting Zonnestraal	145,97	28,46	10,26	17,28	6,31	141,10
ANV Oost Zuid Beveland	50,24	7,45	-	7,59	-	50,38
TOTAAL ha	570,79	87,87	31,16	64,96	9,67	557,55

4.4 Landschapselementen

4.4.1 Toelichting op de kaart

De collectieve beheerkaart (bijlage 8) toont de ligging van de landschapselementen die in 2015 onder SNL van start gaan.

4.4.2 Landschapselementen per ANV in 2015

In onderstaande tabel zijn de oppervlaktes SNL beheerovereenkomsten per ANV in 2015 weergegeven. Ook is de oppervlakte doorlopende PSAN randen weergegeven.

Aan deze beheerpakketten zijn geen verdere voorwaarden verbonden, van belang is dat de beheerovereenkomsten worden afgesloten in 'begrensd gebied'.

Tabel: landschapselementen per ANV, overstap PSAN naar SNL 2015

ANV	Totaal lopend in 2014	Aflopend PSAN in 2015	Stoppen PSAN in 2014	Continuering in 2015 (incl. verschillen in toolkit)	Herstel en/of nieuw SNL in 2015	Totaal continuering (P)SAN/SNL in 2015
ANV Goes	1,48	0,15	-	0,15	-	1,48
ANV Bloeiend WZVlaanderen	1,59	0,06	-	0,06	-	1,59
ANV Groene Oogst	1,13	-	-	-	-	1,13
MC Zak van Z-Beveland	5,44	0,62	-	0,62	-	5,44
ANV Natuurlijk Walcheren	1,40	-	-	-	-	1,40
ANV SANELT	0,61	-	-	-	-	0,61
Stichting Akkerleven	0,20	-	-	-	-	0,20
Stichting Zonnestraal	1,50	-	-	-	-	1,50
ANV Oost Zuid Beveland	0,52	0,09	-	0,09	0,12	0,64
TOTAAL ha	13,87	0,92	-	0,92	0,12	13,99

LAGEN

Bijlage 1. Akkerranden Beheervoorwaarden en overige aanvullende informatie

In bijlage 1 worden de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Aanvullende spelregels
2. Kwaliteit akkervogelgebieden
3. Beheervoorwaarden
4. Omvorming bestaande akkerranden
5. Toelichting 'klepelen'
6. Voorgeschreven zaadmengsels (evt. bij akkerranden)
7. Richtlijn akkerranden en slootonderhoud
8. Notitie SNL-akkerranden in combinatie met wandelnetwerk in Zeeland

Bijlage 1.1 Aanvullende spelregels

Bij het opstellen van het Collectief Beheerplan Zeeland 2015 Agrarisch Natuurbeheer worden de volgende spelregels gevolgd:

- randen worden bij voorkeur gesitueerd in of nabij bestaande broedterritoria van akkervogels, m.n. Patrijs en Veldleeuwerik
- randen worden bij voorkeur gesitueerd nabij andere groenelementen zoals heggen, sloten, kreken, dijken
- randen worden bij voorkeur niet gesitueerd langs drukke verkeerswegen, nabij bewoond gebied, op kopakkers en nabij hoge beplanting
- het beheer van de rand wordt afgestemd op de beoogde akkervogelsoort.
  - Gevarieerde grasranden voor Veldleeuwerik;
  - gevarieerde gras- en ruigteranden voor Patrijs
- de afstand tussen broedbiotopen (akkerranden en andere elementen) is kleiner dan 500 m.
- de verhouding tussen zomerranden en winterranden is bijvoorkeur 5:1
- bij het inzaaien van de randen wordt gebruik gemaakt van zaadmengsels en zaaidichtheden zoals ontwikkeld in de projecten Akkerranden à la carte en Integrale akkerimpuls Zeeland. In het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland kunnen nadere details worden vastgesteld over het zaadmengsels, randbreedtes en strokenbeheer.

Bijlage 1.2 Kwaliteit akkervogelgebieden

Het akkerrandenbeheer zal de komende jaren worden gericht op het bereiken van de gewenste kwaliteit. Hierbij worden onderstaande richtlijnen gehanteerd:

- De afstand tussen broedbiotopen is bij voorkeur niet groter dan 500 m
- Op elke 5 broedbiotopen is bij voorkeur 1 winterbiotoop in het gebied aanwezig.

Per pakket gelden nog de volgende kwaliteitseisen:

- Veldleeuwerikenrand (A01.02.01a):
  - In open polderland
  - Liefst midden door perceel
  - Niet langs drukke wegen
  - Niet onder opgaande beplanting/bomen

- Patrijzenranden (A01.02.01b):
  - In kleinschalig landschap
  - Aanwezigheid van verspreid struweel en bosjes is een pre

- Wintervoedselrand (A01.02.02):
  - Uitgangspunt is twee randen per ANV
  - Liefst zo breed mogelijk (doch max. 25 m. breed en 2 ha. groot)
  - Niet onder bomen
  - Niet in de buurt (< 300m) van bebouwing

In verband met het hoge detailniveau en het sterke verloop van het akkerrandenbeheer is een nauwkeurige inkleuring van de beheergebieden elk jaar noodzakelijk.

Het merendeel van de akkerranden ligt, conform de beheervoorwaarden, voor een beheerperiode van 6 jaar op dezelfde locatie. Alleen het ‘winterpakket voor doortrekkende akkervogels’, dient jaarlijks opnieuw te worden ingezaaid met een mengsel van granen en kruiden en kan daardoor jaarlijks van locatie verschillen.

Bijlage 1.3 Beheervoorwaarden

1.3.1. Pakket A01.02.01 Bouwland met broedende akkervogels

Instapvoorwaarden voor het beheertype

1. De beheereenheid bestaat uit bouwland
2. De beheereenheid is minimaal 9 meter breed en heeft een minimale oppervlakte van 0.3 ha
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten
4. In het jaar voorafgaand aan het contract moet u op bedrijfsniveau minimaal 4 verschillende gewassen telen, waaronder graan. Braakliggende grond beschouwen we als een gewas.

Beheereisen

1. Tussen 1 mei en het moment van grondbewerking moet op de beheereenheid één van de volgende gewassen aanwezig zijn: grassen, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), kruiden of een mengsel van deze. Onder het moment van grondbewerking wordt verstaan de periode waarin de in de betreffende variant beschreven handeling uitgevoerd mag worden.
2. Het gewas wordt ingezaaid, waarbij in het Natuurbeheerplan Zeeland 2009 bepaald wordt welke zaaimengsels en welke zaaidichtheden gebruikt mogen worden. Voor variant A.01.02.01b geldt dat het gewas ook door spontane ontwikkeling aanwezig mag zijn.
3. 20-70% van de beheereenheid dient jaarlijks ten minste twee maal te worden gemaaid tussen 1 maart en 15 september. Delen die opnieuw zijn ingezaaid hoeven in hetzelfde voorjaar niet te worden gemaaid. Het beheer wordt strooksgewijs uitgevoerd volgens onderstaande varianten. Het toegestane maairegime wordt verder gedifferentieerd in het Natuurbeheerplan Zeeland 2009.
   Verdere specifieke maatregelen rondt inzaai en beheer van stroken wordt per pakket (A01.02.01a - veldleeuwerikpakket en A.01.02.01b – patrijspakket) verder toegelicht.
4. Mechanische en chemische onkruidbestrijding zijn niet toegestaan, met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes of kleefkruid.
5. De beheereenheid mag niet worden beweid of bemest.
6. In elke variant mag de beheereenheid in de periode van 1 september tot 15 april geploegd worden.
7. Daar waar ploegen is toegestaan, mag ook een andere diepe grondbewerking worden toegepast.

1.3.2. Pakket A01.02.01a Veldleeuwerikpakket

De rand is minimaal 9 meter en maximaal 12 meter breed. De rand ligt bij voorkeur in het open gebied en op minimaal 100 meter afstand van bebouwing en opgaande beplanting.

Aanleg en beheer

Deze rand bestaat uit twee stroken, elk variërend van 3 tot 6 meter breedte.

- Een strook van 3 of 6 meter breedte wordt eenmalig ingezaaid met een voorgeschreven laagblijvend grasmengsel (Lage grasmengsel zie bijlage 4); De voorgeschreven grassoorten zijn: Roodzwenkgras of veldbeemdgras, de zaaidichtheid is 10 kg per hectare. De rand dient tweemaal per jaar gemaaid te worden: eenmaal in de periode 1 maart – 31 maart en eenmaal in de periode 15 juli – 15 september.
- Een strook van 3 of 6 meter breedte wordt jaarlijks ingezaaid met een voorgeschreven graanmengsel (Zeeuws bont graanmengsel; zie bijlage 4) in de periode 1 maart – 31 maart. Dit mengsel bestaat rogge, tarwe, gerst en triticale (min. 3 soorten). De zaaidichtheid is 125 kg per hectare. In het mengsel zitten zaden van kruiden die gewonnen zijn in Zeeuwse akkerreservaten. Dit betreft onder andere fraai bloeiende soorten als: Korenbloem, Bolderik, Gewone klaproos en Gele ganzenvoet. De zaaidichtheid van de kruiden is maximaal 10 kg per hectare. De kruiden dienen op hetzelfde moment als de granen gezaaid te worden; gecombineerd of handmatig. De zaaidiepte van het mengsel bij gecombineerde zaai is maximaal 2 cm. De vegetatie op deze strook mag niet geoogst worden.

Toelichting

Deze rand biedt foerageer- en nestelmogelijkheden voor de veldleeuwerik. Er dient ten opzichte van de gangbare landbouw een lage zaaidichtheid gebruikt te worden. Het gewas blijft hierdoor opener waardoor de akkervogels beter kunnen foerageren. Door de snellere opwarming van de ondergrond zijn hier voor de akkervogels meer insecten te vinden. De graanrand biedt tevens dekking en voedsel in de winter.

De biotoop in de grasstrook dient te bestaan uit laagblijvende grassen met voldoende kale grond. De kale grond is noodzakelijk voor de aanwezigheid van voldoende bodeminsecten. Deze rand biedt de juiste combinatie van dekking en voedsel. De stroken in de rand mogen gedurende de beheerperiode wisselen.

Veldleeuwerikrand

	Laag gras 3 of 6 meter	**Overstaande granen** 3 of 6 meter
1e jaar	Inzaaien grasmengsel Maaien 15 juli – 15 sept	Inzaaien graanmengsel
2e t/m 6e jaar	Maaien 1 maart – 31 maart	Ploegen en inzaaien 1 maart – 31 maart
	Maaien 15 juli – 15 sept	

1.3.4. Pakket A01.02.01b Patrijzenpakket

Deze rand is minimaal 9 meter en maximaal 12 meter breed. De rand grenst bij voorkeur aan een landschapselement bestaande uit slootkant, dijk, beplanting of ruige berm.

De rand bestaat uit 3 stroken: braak, gras en kruiden. De braak- en grasstroken bieden foerageergebied, met name in de fase met jonge vogels. In deze fase zijn de jongen afhankelijk van insecten. Deze kunnen ze op de braakstrook en grasstrook makkelijker vinden. De kruidenrijke strook biedt broedgelegenheid, dekking en foerageergebied in de winter.

Aanleg en beheer

1e jaar

- Een strook van 3 meter wordt geploegd en blijft kaal (zwarte braak), maaien toegestaan in de periode 15 juli – 15 september.
- Een strook van 3 meter wordt ingezaaid met een laagblijvend grasmengsel, dit bestaat uit roodzwenkgras, zaaidichtheid 10 kg per hectare met kruiden (Lage grasmengsel bijlage 4). Deze strook dient tweemaal gemaaid te worden: eenmaal in de periode 1 maart – 31 maart en eenmaal in de periode 15 juli – 15 september.
- Een strook van 3 of 6 meter wordt ingezaaid met een kruidenrijk grasmengsel (Zeeuws bont grasmengsel bijlage 4) dit bestaat uit: Gewone rolklaver of Smalle rolklaver; Rietzwenkgras, Kropaar, Glanshaver, Knoopkruid, Vogelwikke, Gewoon duizendblad, Wilde peen, Luzerne, Boerenwormkruid. Op geselecteerde zichtlocaties kan in plaats hiervan een strook van 3 of 6 meter ingezaaid met een bloemenmengsel (Zeeuws bont bloemenmengsel bijlage 4); dit bestaat uit: Gewone rolklaver of Smalle rolklaver, Knoopkruid, Vogelwikke, Margriet, Korenbloem, Bolderik, Gele ganzenbloem, Gewoon duizendblad, Wilde peen, Luzerne, Boerenwormkruid.

vanaf 2e jaar

- de braakstrook jaarlijks ploegen in de periode 1 september – 15 april, eenmaal maaien in periode 15 juli – 15 september.
- de grasstrook eenmaal maaien in de periode 1 maart – 30 maart, eenmaal maaien in de periode 15 juli – 15 september.
- Door te wisselen met de verschillende stroken is het mogelijk de gras- en kruidenstroken te verjongen.

Patrijzenrand

Sloot/berm/dijk Akker

	Braak 3 meter	**Laag gras** 3 meter	**Overblijvende kruiden** 3 of 6 meter
1e jaar	Ploegen 1 september – 15 april	Inzaaien 1 maart – 31 maart	Inzaaien 1 maart – 31 maart
	Eventueel maaien 15 juli-15 sept	Maaien 15 jul – 15 sept	
2e t/m 6e jaar	Maaien 1 maart – 31 maart	Maaien 1 maart – 31 maart	Niets doen
	Ploegen 1 september - 15 april		
	Eventueel maaien 15 juli-15 sept	Maaien 15 juli – 15 sept	of evt. ‘één keer verjongen
			Keuze uit: - Kruidenmengsel of - Recreatiemengsel

1.3.5. Kustbroedvogels

Als variant van het beheerpakket Bouwland met broedende akkervogels is een Zeeuws kustbroedvogelpakket ontwikkeld. Naast het patrijzenpakket en het veldleeuwerik pakket is dit dus het derde agrarische beheerpakket voor akkervogels op akkerranden in Zeeland. Dit pakket is in 2013 uitgetest in de Wilhelminapolder. Inmiddels is die overeenkomst weer opgezegd. Het voldeed als broedlocatie voor kustbroedvogels (Kluut, Bontbekplevier en Scholekster). Deze vogels broeden op “kale” grond in de omgeving van ondiep water en slikoevers. Het is belangrijk dat de grond kaal is (zwarte braak) en dat er geen gebouwen, bomen of andere obstakels in de omgeving staan. Het belangrijkste doel van het beheer is de rand zo lang mogelijk vrij te houden van vegetatie. Dit dient te gebeuren door een uitgekiende grondbewerking. 50% van de rand wordt geploegd in de periode 1 september – 15 april (bij voorkeur in het najaar), de andere 50% wordt geploegd in de periode 1 maart – 15 april (bij voorkeur begin maart i.v.m. broedseizoen). Alles bij elkaar is 100% geploegd. Er worden geen kruiden of gewassen ingezaaid.

1.3.6. Pakket A01.02.02 Bouwland met doortrekkende en overwinterende akkervogels

Beheerpaketten

Pakket A01.02.02a op kleigrond
Pakket A01.02.02b op zandgrond

Instapvoorwaarden voor het beheertype

1. De beheereenheid bestaat uit bouwland
2. De beheereenheid is minimaal 9 meter breed (en maximaal 25 meter) en heeft een minimale oppervlakte van 0.3 hectare en een maximale oppervlakte van 2 hectare.
3. Roulatie binnen het bedrijf is daarbij mogelijk.
4. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten, uitgezonderd A01.03.01 (overwinterende ganzen).
5. In het jaar voorafgaand aan het contract moet u op bedrijfsniveau minimaal vier verschillende gewassen telen, waaronder graan. Braakliggende grond beschouwen we als een gewas.

Beheereisen

1. Op de beheereenheid staat tussen 1 mei en 15 maart een graanmengsel van minimaal 50% zomertarwe, aangevuld met rogge, haver of een ander zaaddragend gewas niet zijnde graan of maïs. De beheereenheid mag niet worden geoogst.
2. De beheerseenheid dient jaarlijks tussen 16 maart en 30 april te worden ingezaaid met een gangbare zaaidichtheid.
3. Mechanische en chemische onkruidbestrijding zijn niet toegestaan, met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes of kleefkruid.

Toelichting: deze rand biedt foerageermogelijkheden voor overwinterende akkervogels. In Zeeland betreft dit voornamelijk de zangvogels: veldleeuwerik, rietgors en kneu. Ook roofvogels (blauwe kiekendief, bruine kiekendief, buizerd en torenvalk) profiteren van dit randtype. In meer kleinschalige gebieden kan de in Zeeland zeldzame geelgors verwacht worden in de rand. Deze rand kan ook broedvogels aantrekken (veldleeuwerik, graspieper, gele kwikstaart en patrijs).

De rand mag jaarlijks over het bedrijf rouleren of mag ook meerdere jaren blijven liggen op dezelfde plaats. Bij roulatie dient dit overlegd te worden met een ecologisch deskundige en dient dit aangegeven te worden in het Collectief Beheerplan Zeeland 2015.

Bij het opnieuw bewerken en / of inzaaien (16 maart – 30 april) dient U alert te zijn op de aanwezigheid van broedende akkervogels), in verband met Flora en Faunawet.

Bijlage 1.4 Omvorming bestaande akkerranden

1.4.1. Is het mogelijk om akkerranden te verplaatsen?

Vanuit de agrarische sector bestaat de wens om akkerranden te verplaatsen. De wens tot verplaatsing kan meerledig zijn. Men vreest een hoge onkruiddruk bij de omschakeling van de bestaande rand naar een strokenrand. De druk van dominante soorten als kweek, kleefkruid, etc. kunnen het slagen van een strokenrand in gevaar brengen. Om die reden wil men de rand verplaatsen zodat op een nieuwe locatie met een schone lei gestart kan worden.
Ook kan, bijvoorbeeld door aan- of verkoop van grond de bedrijfssituatie zijn gewijzigd waarbij een bestaande akkerrand nu midden door een perceel is komen te liggen.

Op verplaatsing van randen is tot nu toe terughoudend gereageerd. Om praktische redenen en ten behoeve van natuurwaarden, met name voor de patrijs, is een vaste rand gewenst. Er bestaan echter geen principiële bezwaren om aan de wens vanuit de agrarische sector tegemoet te komen.

Er worden daarbij wel verschillende criteria gehanteerd:

- Verplaatsing van de rand mag niet tot vergroting van de oppervlakte leiden, mits dit om praktische redenen niet logisch is.
- Een rand mag niet verplaatst worden van binnen akkervogelkerngebied naar buiten akkervogelkerngebied.
- Verplaatsing van de rand mag niet leiden tot verslechtering van het functioneren van de rand, b.v. een leeuwerikenrand die midden door een perceel loopt en nu onder bomen en langs de weg komt te liggen. Dit ter beoordeling door deskundigen (SLZ).
- Verplaatsing kan alleen bij afloop van de (zesjarige) beheerperiode.
- Verplaatsing is noodzakelijk vanuit onkruiddruk of bedrijfsuitbreiding.

1.4.2. Wat zijn de mogelijkheden voor onkruidbestrijding bij het Aflopen van de beheerperiode?

In randen die nu sterk zijn vergrast is het, bij afloop van de beheerperiode, moeilijk om een kruiden- en/of braakstrook te realiseren. In de beheervoorwaarden is opgenomen dat chemische onkruidbestrijding niet is toegestaan. Gevraagd wordt of het mogelijk is bij dergelijke randen, als omvormingsbeheer, éénmalig een bespuiting met een herbicide toe te passen.

Toepassing van chemische middelen is, uitgezonderd pleksgewijze toepassing op een beperkt aantal soorten, niet toegestaan. Bij de omvorming van randen zijn er motieven om daar éénmalig van af te wijken. Bijvoorbeeld door de toepassing van een herbicide voor grassen en probleemonkruiden. In veel gevallen kan dit zonder met de beheervoorschriften in conflict te komen.
In het Collectief Beheerplan Agrarisch Natuurbeheer Zeeland 2015 zal aan deze problematiek aandacht geschonken worden. Er zal daarvoor opgenomen worden dat bij omvorming van een bestaande rand naar een patrijzen- of wintervoedselrand, na afloop van de beheerperiode éénmalig een vollevelds bespuiting met een herbicide kan plaatsvinden. Op die manier kan omvorming naar een nieuwe rand zonder problemen plaatsvinden.

1.4.3. Praktisch advies

Onderstaand zijn deze eisen omgevormd tot een praktisch advies gericht op de Zeeuwse situatie.

Enkele verschillen tussen het Zeeuwse advies in bijlage 3 en de index natuur en landschap zijn hieronder nader uitgelegd:

Betreft A01.02.01a Veldleeuwerikpakket en A01.02.01b Patrijzenpakket:

- Index: Een strook moet 2 maal per jaar gemaaid worden tussen 1 maart en 15 september.

Advies: Een strook 2 maal maaien. Eenmaal in periode 1 maart – 31 maart en éénmaal in periode 15 juli en 15 september.

Reden verschil: Vanwege de broedperiode en de grotere overlevingskans van kuikens is het beter om tussen 1 april en 15 juli niet te maaien.

- Index: Een strook moet jaarlijks geploegd worden tussen 1 september en 15 april.

Advies: Variant a ploegen tussen 1 maart en 31 maart. Variant b ploegen tussen 1 september en 15 april.

Reden verschil: Volgens de beheervoorwaarden mag de betreffende strook, jaarlijks, worden bewerkt vanaf 1 september. Om de leefomstandigheden voor akkervogels in de winterperiode te bevorderen, zijnde voedsel en dekking, gaat de voorkeur ernaar uit om deze grondbewerking in het voorjaar uit te voeren.

- Index: Daar waar ploegen toegestaan is, mag ook een andere diepe grondbewerking worden toegepast.

Advies: Per akkerrand (afhankelijk van grondsoort, bewerkbaarheid, etc.) kan bekeken worden welke bewerking geschikt is om te komen tot een optimaal zaaibed.

- Index: Betreft variant b, Tussen 1 maart en 15 april mag nog een grondbewerking worden uitgevoerd.

Advies: Om veronkruiding van de strook te voorkomen hebben een aantal agrariërs de voorkeur om via een (extra) grondbewerking met een ‘schone’ strook te beginnen. Ervaring leert dat b.v. alleen ploegen, zonder een aanvullende grondbewerking, minder (nieuw) onkruid oplevert dan de ‘extra’ grondbewerking.

In onderstaande overzichten zijn de mogelijke werkwijzen schematisch weergegeven.

Bestaande grasstrook 6.00 m breed

6.00 m.		
Gras	Reguliere akkerbouw	

Omvorming naar Leeuwerikenrand 9.00 m breed

4.50 m.	4.50 m.		
Gras	Overstaand graan		
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)	In landbouw-kundig gebruik	
	Diepe grond-bewerking	Diepe grond-bewerking	
	Inzaaien (1/3-31/3)	Inzaaien (1/3-31/3)	

Omvormen naar Patrijzenrand 9.00 m breed

3.00 m.	3.00 m.	3.00 m.
Gras	Overblijvende kruiden	Braak
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)	In landbouwkundig gebruik
	Diepe grondbewerking	Diepe grondbewerking
	Inzaaien (1/3-31/3)	Eventuele extra grondbewerking (1/3-15/4)

Bestaande grasstrook 12.00 m. breed

12.00 m.
Gras

Omvorming naar Leeuwerikenrand 9.00 m. breed

4.50 m	4.50 m.		
Gras	Overstaand graan	Reguliere Akker-bouw	
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)		
	Diepe grondbewerking		
	Inzaaien (1/3-31/3)		

Omvorming naar Patrijzenrand 9.00 m. breed

3.00 m.	3.00 m.	3.00 m.		
Gras	Overblijvende kruiden	Braak	Reguliere Akker-bouw	
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)		
	Diepe grondbewerking	Diepe grondbewerking		
	Inzaaien (1/3-31/3)	Eventuele extra grond-bewerking (1/3-15/4)		

Omvorming naar Leeuwerikenrand 12.00 m. breed

6.00 m.	6.00 m.
Gras	Overstaand graan
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)
	Diepe grondbewerking
	Inzaaien (1/3-31/3)

Omvorming naar Patrijzenrand 12.00 m. breed

4.00 m.	4.00 m.	4.00 m.
Gras	Overblijvende kruiden	Braak
Bestaande grasrand handhaven	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)	Spuiten na afloop beheerperiode (1/10)
	Diepe grondbewerking	Diepe grondbewerking
	Inzaaien (1/3-31/3)	Eventuele extra grondbewerking (1/3-15/4)

Bijlage 1.5 Toelichting ‘klepelen’

Vanaf 2012 is het, vanuit de beheervoorwaarden voor de SNL akkerranden, toegestaan om akkerranden te maaien of te ‘klepelen’. Om hier vanuit het Natuurbeheerplan Zeeland 2015 (het toegestane maairegime wordt hierin verder gedifferentieerd) zo praktisch en ecologisch te handelen wordt vastgesteld om een minimale ‘klepelhoogte’ aan te houden van circa 20 cm. Deze minimale hoogte wordt aangehouden ten behoud van macrofauna.

Bijlage 1.6 Voorgeschreven zaadmengsels (evt. bij akkerranden)

1. Zeeuws bont grasmengsel		2. Zeeuws bont graanmengsel	3. Zeeuws bont bloemenmengsel		4. Laag grasmengsel
Hoeveelheid					
10 kg / ha		Graan: 125 kg / ha Kruiden: 10 kg / ha	10 kg / ha		10 kg / ha
Gewone/smalle rolklaver Rietzwenkgras Kropaar Glanshaver Knoopkruid Vogelwikke Gew. Duizendblad Wilde peen Luzerne Boerenwormkruid	15 % 10 % 10 % 10 % 15 % 5 % 10 % 10 % 5 % 10 %	**Graan**: Rogge Tarwe Gerst Triticale **Kruiden**: Korenbloem Bolderik Gewone klaproos Gele ganzenvoet	Gewone/smalle rolklaver Knoopkruid Vogelwikke Margriet Korenbloem Bolderik Gele ganzenbloem Gewoon duizendblad Wilde peen Luzerne Pastinaak Boerenwormkruid	10 % 15 % 5 % 5 % 10 % 10 % 10 % 10 % 10 % 5 % 5 % 5 %	Rood zwenkgras en/of Veldbeemdgras

Voorkeur voor gebruik van bovenstaande mengsels / componenten ter verhoging van (streekeigen) ecologische / natuurwaarde.

Voor verdere informatie en zaaizaadbestellingen kan o.a. contact worden opgenomen met:

- Van Dijke Zaden
  Molendijkseweg 5
  4697 EX Sint Annaland

- CZAV
  Oostelijke Kanaalweg 5
  4424 NC Wemeldinge

- Stichting Landschapsbeheer Zeeland
  Ravelijn de Groene Jager 5
  4461 DJ Goes

- Dieleman's Graanhandel
  Meekrapweg 4
  4571 RX Axel

- Termont & Thomaes, Graanhandel
  Weststraat 31
  4521 AW Biervliet

Bijlage 1.7 Richtlijn akkerranden en slootonderhoud

Aangezien de akkerranden vaak langs waterlopen liggen dient het beheer van akkerrand en waterloop op elkaar afgestemd te worden. De meeste sloten en watergangen in Zeeland zijn opgenomen in zogenaamde ‘delfplannen’ van de beide Zeeuwse waterschappen. Gemiddeld eens in de 8 jaar wordt een sloot geschoond of uitgebaggerd. Slootkanten worden bovendien jaarlijks gemaaid. Het berijden van een akkerrand en het deponeren van bagger op een akkerrand vormt een voortdurend aandachtspunt aangezien dit de kwaliteit van de akkerrand kan aantasten. Dienst Landelijk Gebied en de waterschappen hebben hierover het volgende afgesproken:

- de akkerrand is een volwaardig landbouwproduct waarmee zorgvuldig wordt omgegaan
- de akkerbouwer heeft een ontvangplicht voor baggerspecie
- delven gebeurt eens in de 8 jaar; 1x in het beheertijdvak mag hiertoe de rand bereden worden
- bij een smalle rand (tot 12 m) wordt de bagger over de rand heen op de akker gezet; bij een brede rand wordt de bagger in rijen haaks op de sloot in de akkerrand gezet
- maaien gebeurt zoveel mogelijk vanaf de weg
- waterschap en eigenaar wisselen informatie uit over de ligging van de akkerranden, over het delfplan en over de maaidata
- de waterschappen informeren elk voorjaar bij Dienst Regelingen naar de ligging van de akkerranden
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) verstrekt op verzoek kaarten met de ligging van akkerranden aan Waterschappen
- de aanvrager blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de akkerrand
- Bij schade aan de akkerrand, melden bij RvO

Bijlage 1.8 Notitie SNL-akkerranden in combinatie met wandelnetwerk in Zeeland

In de provincie Zeeland ligt ruim 500 hectare aan akkerranden in het kader van de SNL regeling. Deze randen hebben als doel een bijdrage te leveren aan akkernatuur. In Zeeland zijn deze randen vooral gericht op sterk bedreigde akkervogels: patrijs, veldleeuwerik, gele kwikstaart, graspieper, etc. Landbouwers sluiten een contract af voor 6 jaar en ontvangen een vergoeding voor het beheer.
Stichting Landschapsbeheer Zeeland ontwikkelt op verzoek van de provincie Zeeland een wandelnetwerk. Het doel is door de gehele provincie een netwerk van wandelpaden aan te leggen. Bij voorkeur liggen deze paden op onverharde wegen. Soms betreft dit paden over akkers. Landbouwers ontvangen hier een vergoeding voor. Regelmatig komt het verzoek om een wandelpad direct langs een akkerrand aan te leggen. Dit voorstel is besproken binnen het afstemmingsoverleg Agrarisch Natuurbeheer Zeeland (vertegenwoordigers vanuit provincie Zeeland, ZLTO, SLZ en DLG) op 12 februari 2013. Hier is besloten om terughoudend om te gaan met wandelpaden (in kader van wandelnetwerk) langs akkerranden die onder SNL regeling vallen.
De akkerranden zijn onder meer aangelegd als broedbiotoop voor akkervogels. Broedende vogels kunnen verstoord worden door wandelaars. Of het nest daadwerkelijk verstoord wordt is onder andere afhankelijk van de intensiteit van het wandelen en eventuele meegenomen honden. Dit laatste kan in theorie voorkomen worden door honden niet toe te staan op het betreffende pad. De intensiteit van het gebruik van het pad kan niet gestuurd worden (de meeste wandelaars willen wandelen in de periode april – juni en dat is ‘toevallig’ ook het broedseizoen van akker- en weidevogels). Besloten is om geen wandelpaden direct langs een akkerrand toe te staan tenzij de betreffende locatie een ontbrekende schakel is in een traject waarbij geen ander alternatief mogelijk is. Er dient in dergelijke gevallen gekozen te worden voor een zo kort mogelijke route langs de akkerrand. Betreffende gevallen worden besproken in het afstemmingsoverleg Agrarisch Natuurbeheer Zeeland.

Bijlage 2. Weidevogelbeheer
Beheervoorwaarden en overige aanvullende informatie

In deze bijlage zijn alleen de pakketten opgenomen die in Zeeland door de beheerders zijn gekozen. Alle overige pakketten zijn terug te vinden op de index van het portaal natuur en landschap www.portaalnatuurenlandschap.nl.

Beheerpakket A01.01.01: Weidevogelgrasland met rustperiode

Instapvoorwaarden voor het beheertype:
1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is ten minste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten, uitgezonderd A01.03.01

Beheereisen:
1. Er wordt een rustperiode in acht genomen. De lengte van de rustperioden staat hieronder gedefinieerd.
2. In de rustperiode is de beheereenheid niet beweid, gemaaid, gerold, gesleept, gescheurd, gefreesd, (her)ingezaaid, doorgezaaid of bemest. In deze periode is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan. Voor de eilanden Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog geldt dat in de rustperiode een kunstmestgift gegeven mag worden. In het Collectief Beheerplan Zeeland 2014 wordt geregeld hoe hierbij met de aanwezige legsels wordt omgegaan.

Beheerpakketten:
A01.01.01a De rustperiode loopt van 1 april tot 1 juni;
A01.01.01b De rustperiode loopt van 1 april tot 8 juni;
A01.01.01c De rustperiode loopt van 1 april tot 15 juni;
A01.01.01d De rustperiode loopt van 1 april tot 22 juni;
A01.01.01e De rustperiode loopt van 1 april tot 1 juli;
A01.01.01f De rustperiode loopt van 1 april tot 15 juli;
A01.01.01g De rustperiode loopt van 1 april tot 1 augustus.

Bijlage 3. Botanisch beheer en dijken
Beheervoorwaarden en aanvullende informatie

In deze bijlage zijn alleen de pakketten opgenomen die in Zeeland door de beheerders zijn gekozen. Alle overige pakketten zijn terug te vinden op de index van het portaal natuur en landschap www.portaalnatuurenlandschap.nl.

Beheerpakket A02.01.01: Botanisch weiland

Instapvoorwaarden voor het beheertype:
1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is ten minste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten

Beheereisen:
1. Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is slechts toegestaan voor pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en brandnetel.
2. De beheereenheid wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
3. Standweiden is het gehele jaar toegestaan met max. 2 GVE per hectare. Van 1 oktober tot 1 maart is onbeperkt weiden toegestaan; bijvoeren is niet toegestaan;
4. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.

Beheerpakket A02.01.02: Botanisch hooiland

Instapvoorwaarden voor het beheertype:
1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is ten minste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten is uitgesloten.

Beheereisen:
1. Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is slechts toegestaan voor pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en brandnetel.
2. De beheereenheid wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
3. Beweiding is uitsluitend toegestaan in de periode van 1 augustus tot 1 maart.
4. Het gewas wordt jaarlijks minimaal éénmaal gemaaid en afgevoerd.
5. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.

Beheerpakket A02.01.03: Botanische weide- of hooilandrand

Instapvoorwaarden voor het beheertype:
1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is ten minste 100 meter lang en tussen de 2 en 6 meter breed.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten is uitgesloten

Beheereisen:
1. Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is slechts toegestaan voor pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en brandnetel.
2. De beheereenheid wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
3. Het grasland mag niet worden geklepeld, gescheurd, gefreesd of heringezaaid

Beheerpakketten:
A02.01.03a Voor botanische weiderand geldt: beweiding is toegestaan;
A02.01.03b Voor hooilandrand geldt: beweiding is niet toegestaan.

Bijlage 4. Landschapselementen
Beheervoorwaarden en aanvullende informatie

In deze bijlage zijn alleen de pakketten opgenomen die in Zeeland door de beheerders zijn gekozen. Alle overige pakketten zijn terug te vinden op de index van het portaal natuur en landschap www.portaalnatuurenlandschap.nl.

L01.01 Beheertype Poel en klein historisch water

Afbakening

1. Zowel een poel als een klein historisch water is doorgaans een geïsoleerd stilstaand water dat gevoed wordt door grond- en/of regenwater. Een poel mag in verbinding staan met sloten of greppels wanneer sprake is van een natuurlijke eenheid die vrij afwatert. Veenputten mogen in verbinding staan met het slotenstelsel in het gebied.
2. Het element heeft een oppervlakte van minimaal 0,5 en maximaal 50 are.
3. In Zuid-Limburg heeft een voortplantingspoel voor amfibieën een oppervlakte van minimaal 0,2 are.
4. Vijvers die een onderdeel zijn van een park of tuin, of daarin aangelegd worden, vallen niet onder dit beheertype, maar onder het beheertype L02.03 Historische tuin.
5. Wateren die onder de natuurbeheertypen N06.05 Zuur ven of Hoogveenven of N06.06 Zwakgebufferd ven vallen horen niet tot dit beheertype.
6. Sloten behoren niet tot dit beheertype.

Algemene beheerverplichting

De historische of natuurlijke contouren/vormen worden behouden. Dit is bijvoorbeeld belangrijk bij oude elementen zoals pingoruïnes waarvan de randzones archeologisch belangrijk kunnen zijn. Hierbij gaat het dan om de walachtige structuur rondom de plas. Maar het geldt ook bij de visvijvers. Dit beheertype wordt periodiek opgeschoond om voldoende open water te behouden.

Voorwaarden en eisen

1. Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de lente uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond. Incidenteel mag het element in de zomerperiode droogvallen;
2. Vertrapping van de oevers bij het gebruik van het element als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd;
3. Maximaal 25% van de oeverlengte is begroeid met inheemse bomen en/of struiken;
4. Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden;
5. Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt;
6. Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;
7. Maai- en schoningswerkzaamheden worden verricht in de periode tussen 1 september en 15 oktober.

Beheerpakketten

L01.01.01a Poel en klein historisch water < 175 m2
L01.01.01b Poel en klein historisch water > 175 m2

L01.02 Beheertype Houtwal en houtsingel

Afbakening

1. Een houtwal of houtsingel is een vrijliggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken. De begroeiing wordt als hakhout beheerd.
2. De houtwal of houtsingel is minimaal 25 meter lang en maximaal 20 meter breed.
3. Elzensingels bestaande uit een enkele rij horen niet tot dit beheertype, maar tot het beheertype L01.03 Elzensingel.
4. Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

Algemene beheerverplichting

Houtwallen en houtsingels worden periodiek afgezet in een cyclus van éénmaal per 6-25 jaar, met uitzondering van eventueel aanwezige overstaanders. Bij houtwallen wordt tevens het wallichaam in stand gehouden en indien nodig hersteld.

Voorwaarden en eisen

1. Tenminste 75% van de oppervlakte van het element wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet;
2. Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
3. Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element en als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
4. Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;
5. Het wallichaam wordt in stand gehouden als het element daarvan is voorzien;
6. Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;
7. Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;
8. Het afzetten van het element wordt alleen verricht in de periode tussen 1 oktober en 15 maart. Overhangende takken kunnen gedurende het gehele jaar worden teruggesnoeid.

Beheerpakketten

L01.02.01 Houtsingel en houtwal

1. Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van éénmaal per 6-15 jaar.

L01.02.02 Hoge houtwal

1. Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van éénmaal per 21-25 jaar. Tussentijds mogen overhangende takken gesnoeid worden;
2. Het wallichaam is minimaal 0,8 meter hoog en de kruidachtige vegetatie van de steile walkanten mag gemaaid worden;
3. Aan de voet van het wallichaam ligt een greppel die in stand wordt gehouden.

L01.02.03 Holle weg en graft

1. Het element is gelegen op het talud van een holle weg of graft in Zuid-Limburg;
2. Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van minimaal éénmaal per 15 jaar;

L01.05 Beheertype Knip- of scheerheg

Afbakening

1. Een knip- of scheerheg is een vrijliggend lijnvormig landschapselement, met een aaneengesloten begroeiing van inheemse bomen en/of struiken, dat wordt geknipt of geschoren.
2. Een knip- of scheerheg is minimaal 25 meter lang.
3. Een knip- of scheerheg kan periodiek gevlochten worden.
4. Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

Algemene beheerverplichting

Een knip- of scheerheg wordt jaarlijks of minimaal eenmaal per 3 jaar aan alle zijden geknipt of geschoren. Snoeimateriaal mag blijven liggen voor zover dat het element of de ondergroei niet schaadt.
Voorwaarden en eisen

1. Snoeimateriaal mag blijven liggen voor zover dat het element of de ondergroei niet schaadt;
2. Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element;
3. Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;
4. Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;
5. Snoeiwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode tussen 15 juni en 15 maart.

Beheerpakketten

L01.05.01a Knip- en scheerheg jaarlijkse cyclus

1. De heg wordt eenmaal per jaar aan alle zijden geknipt of geschoren. Na het knippen/scheren heeft de heg een hoogte van minimaal 0,8 meter.

L01.05.01b Knip- en scheerheg 2-3 jaarlijkse cyclus

1. De heg bestaat voor meer dan 50% uit meidoorn en wordt om de 2-3 jaar aan alle zijden geknipt of geschoren. Na het knippen/scheren heeft de heg een hoogte van minimaal 1,0 meter en een breedte van minimaal 0,8 meter.

L01.07 Beheertype Laan

Afbakening

1. Een laan is een weg of pad, die aan beide zijden met een of meerdere rijen bomen is beplant en is bedoeld en aangelegd als laan.
2. Bij een laan gaat het meestal om bomen van dezelfde soort en leeftijd en er is sprake van een herkenbaar en regelmatig plantverband.
3. Onder dit beheertype vallen ook dijken met een weg, bovenop de kruin van de dijk, die aan beide zijden met bomen is beplant.
4. Een laan is minimaal 50 meter lang.
5. Losse bomenrijen horen niet tot dit beheertype, maar tot het beheertype L01.13 Bomenrij/solitaire boom.

Algemene beheerverplichting

Laanbeheer is een intensieve beheervorm. Systematische boomcontrole is nodig om de veiligheid van de laan te garanderen. Opsnoeien van de bomen behoort tot het reguliere onderhoud.
Beginnen bomen in de laan uit te vallen, kan op een gegeven moment gekozen worden voor verjonging van een laan. Dit betekent het opnieuw inplanten van het laantracé met bomen van dezelfde soort en leeftijd, op regelmatige afstand van elkaar. Het kan in bosgebieden nodig zijn de jonge aanplant te beschermen tegen vraat en vrij te stellen om voldoende licht toe te laten.
Voorwaarden en eisen

1. De bomen worden periodiek gesnoeid;
2. Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element;
3. Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;
4. De bomen mogen niet beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;
5. Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;
6. Snoeiwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode tussen 15 juli en 15 maart.

Beheerpakketten

L01.07.01a Laan stamdiameter < 20 cm
L01.07.01b Laan stamdiameter 20-60 cm
L01.07.01c Laan stamdiameter > 60 cm

De diameter van de stammen wordt op 1,0 meter boven het maaiveld bepaald en element wordt als geheel in een van de diameterklassen ingedeeld op basis van de gemiddelde diameter van de bomen van het element.

L01.08 Beheertype Knotboom

Afbakening

1. Een knotboom is een inheemse loofboom, waarvan de stam periodiek op een hoogte van minimaal 1,0 meter boven maaiveld wordt afgezet (geknot).
2. Knotbomen worden aangetroffen als solitaire boom, in rijen of in kleine groepen. Een kleine groep bestaat uit maximaal 20 bomen.
3. Vlakvormige elementen met knotbomen, behoudens kleine groepen, horen niet tot dit beheertype maar kunnen mogelijk gerangschikt worden onder het beheertype L01.12 Hakhoutbosje of L01.13 Griendje mits voldaan wordt aan de eisen van deze beheertypen.

Algemene beheerverplichting
Een knotboom wordt periodiek geknot. Knoteiken worden geknot in een cyclus van éénmaal per 7-15 jaar. Bij knotessen en knotelzen vindt het knotten plaats in een cyclus van éénmaal per 5-8 jaar en knotwilgen en knotpopulieren worden gemiddeld éénmaal in de vier jaar geknot.

Voorwaarden en eisen

1. Knotwilgen, -elzen, -essen en -populieren –worden in een cyclus van éénmaal per 3-8 jaar geknot. Knoteiken en -haagbeuken worden geknot in een cyclus van minimaal eenmaal per 15 jaar;
2. Er mag geen snoeihout verbrandt worden in de directe omgeving van de knotboom;
3. De boom mag niet beschadigd worden door vee.
4. Knotwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode tussen 1 oktober en 15 maart.

Beheerpakketten
L01.08.01a Knotboom stamdiameter < 20 cm
L01.08.01b Knotboom stamdiameter 20-60 cm
L01.08.01c Knotboom stamdiameter > 60 cm

De diameter van de stammen wordt op 1,0 meter boven het maaiveld bepaald en als het element uit meerdere knotbomen bestaat wordt het element als geheel in een van de diameterklassen ingedeeld op basis van de gemiddelde diameter van de bomen van het element.

L01.13 Beheertype Bomenrij en solitaire boom

Afbakening

1. Een bomenrij/solitaire boom is een vrijliggend landschapselement van inheemse loofbomen dat niet kan worden gerangschikt onder andere beheertypes van deze index.
2. Bedoeld worden solitaire bomen of bomen in een groep of rij staande op of langs landbouwgrond.
3. Bomen die een onderdeel vormen van een ander beheertype van deze index of deel uitmaken van een bomenrij als bedoeld in dit beheertype kunnen niet als solitaire boom of verzameling van solitaire bomen aangevraagd worden.
4. De bomenrij is minimaal 50 meter lang en bestaat uit minimaal 8 bomen per 100 meter.
5. Vlakvormige boomweides behoren niet tot dit beheertype.
6. Solitaire knotbomen of een rij knotbomen behoren tot het beheertype L01.08 Knotboom.
7. Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype

Voorwaarden en eisen

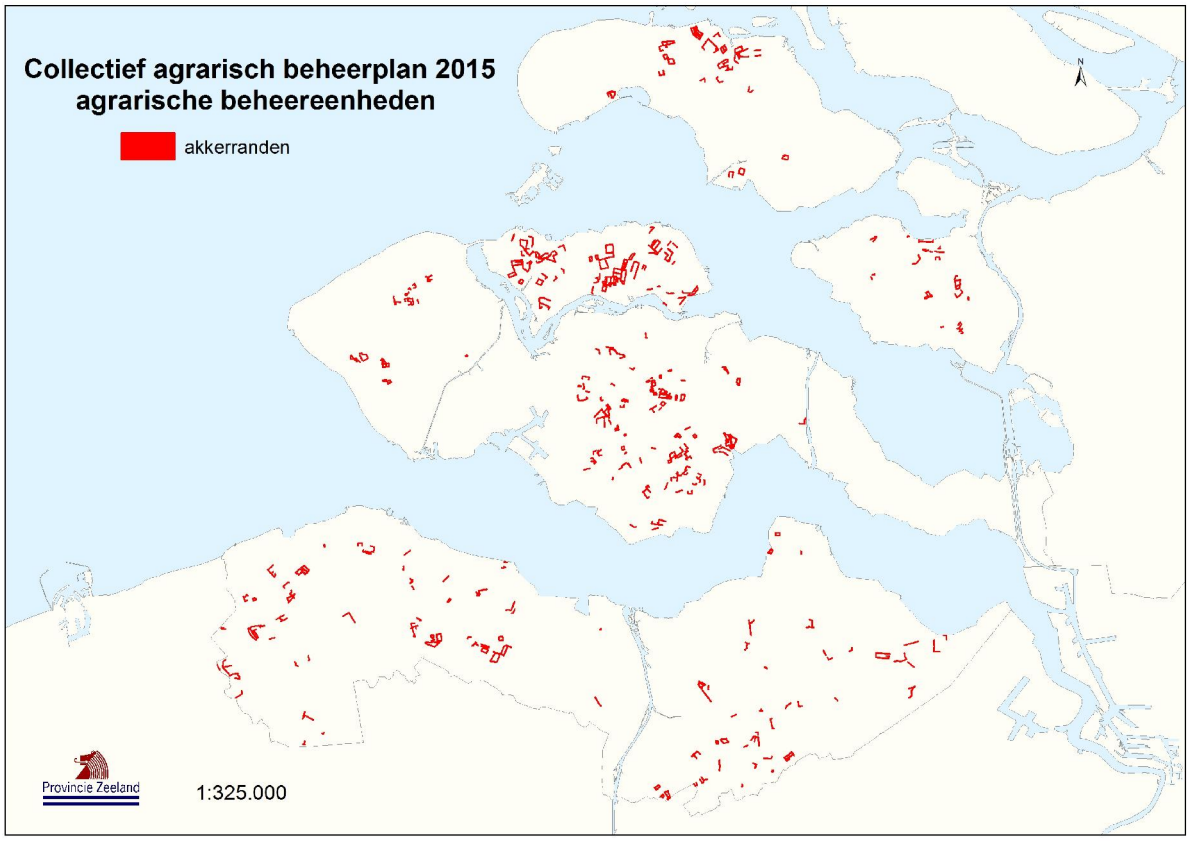
1. De bomen worden periodiek gesnoeid. Jonge bomen gemiddeld eenmaal per 5 jaar en oudere bomen gemiddeld eenmaal per 10 jaar. Bij oudere bomen kan het snoeien zich beperken tot het verwijderen van dood hout;
2. Na het snoeien beslaat de blijvende kroon altijd minimaal tweederde deel beslaat van de totale lengte van de boom;
3. Er mag geen snoeihout verbrand worden in de directe omgeving van het element;
4. Ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) in het element mogen middels een stobbenbehandeling bestreden worden;
5. De bomen mogen niet beschadigd worden door vee. Jonge bomen in een weiland (boomdijk) zijn voorzien van een boomkorf of zijn uitgerasterd;
6. Snoeiwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode tussen 15 juli en 15 maart.

Beheerpakketten

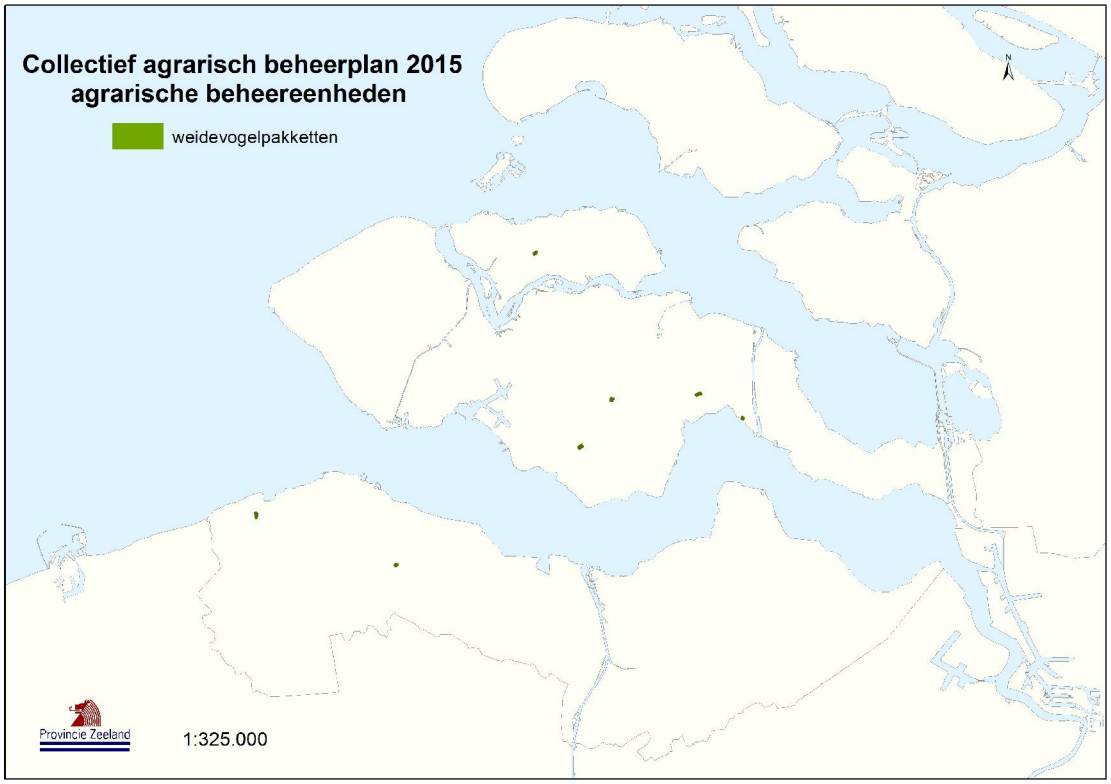
L01.13.01a Bomenrij stamdiameter < 20 cm
L01.13.01b Bomenrij stamdiameter 20-60 cm
L01.13.01c Bomenrij stamdiameter > 60 cm
L01.13.02a Solitaire boom stamdiameter < 20 cm
L01.13.02b Solitaire boom stamdiameter 20-60 cm
L01.13.02c Solitaire boom stamdiameter > 60 cm

De diameter van de stammen wordt op 1,0 meter boven het maaiveld bepaald en als het element uit meerdere bomen bestaat wordt het element als geheel in een van de diameterklassen ingedeeld op basis van de gemiddelde diameter van de bomen van het element.

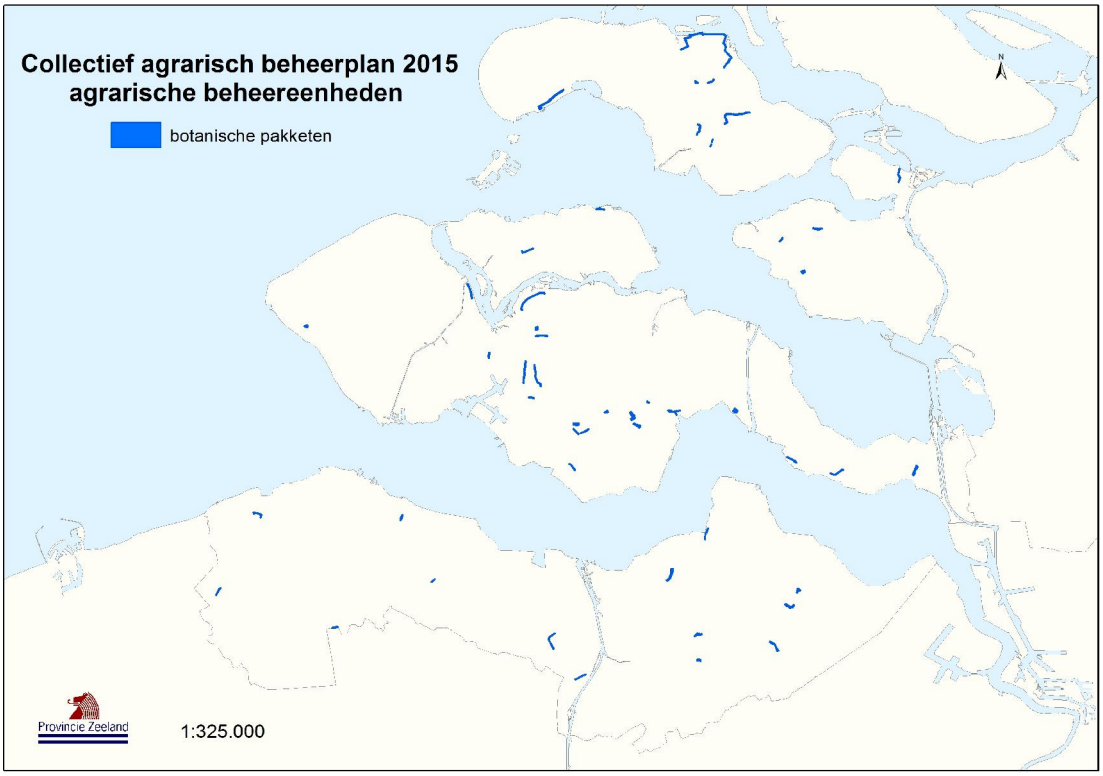
Bijlage 5 Kaart – agrarische beheereenheden - akkerranden

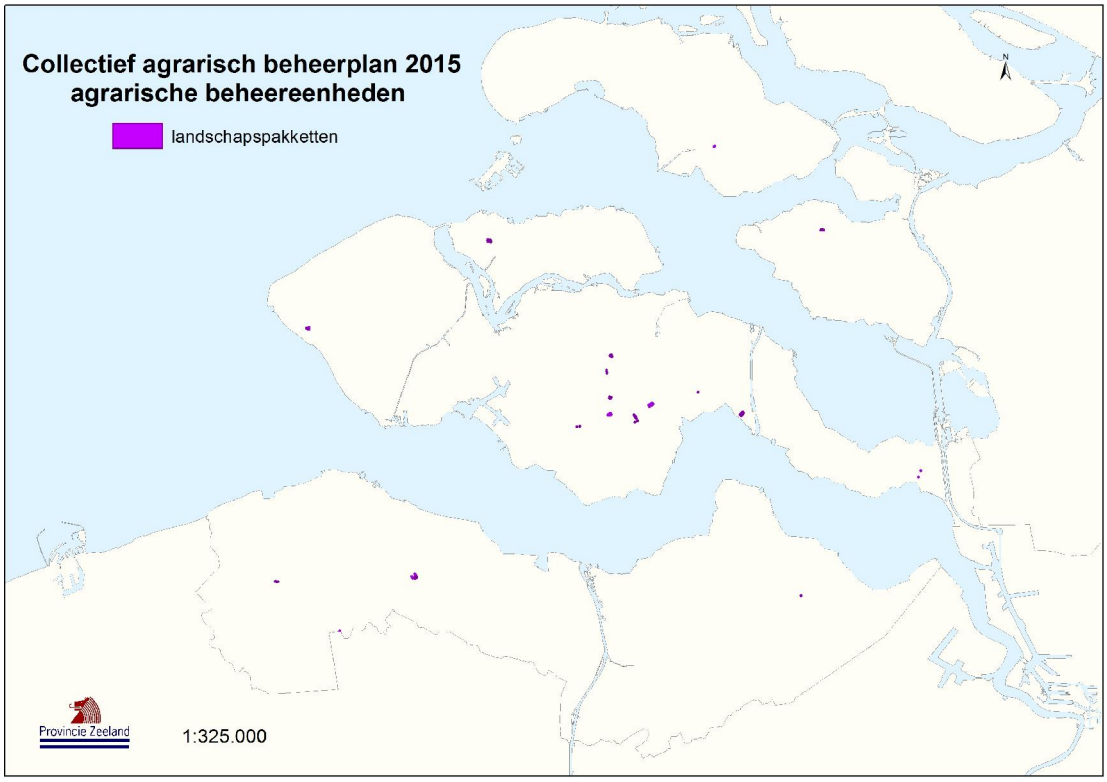
Bijlage 6 Kaart – agrarische beheereenheden – weidevogelpakketten

Bijlage 7 Kaart – agrarische beheereenheden – botanische pakketten

Bijlage 8 Kaart – agrarische beheereenheden – landschapselementen

Bijlage 9 Hectaregegevens akkerranden Zeeland per ANV

(onderstaande tabel heeft een indicatief karakter)

Akkerranden Zeeland 2014		SNL 2010	SNL 2011	SNL 2012	SNL 2013	SNL 2014	SNL 2015	Totaal lopend in 2015
ANV Goes								
A01.02.01a	Veldleeuwerik	3,42		8,04			0,84	12,30
A01.02.01b	Patrijs		1,91	16,09	1,28	3,38	1,08	23,74
A01.02.02	Wintervoedsel		7,20					7,20
	Totaal	**3,42**	**9,11**	**24,13**	**1,28**	**3,38**	**1,92**	**43,24**
Bloeiend WZV								
A01.02.01a	Veldleeuwerik	14,90	1,98	10,50	5,78		0,79	33,95
A01.02.01b	Patrijs			11,95	4,39	5,48	9,98	31,80
A01.02.02	Wintervoedsel		3,31	2,69				6,00
	Totaal	**14,90**	**5,29**	**25,14**	**10,17**	**5,48**	**10,77**	**71,75**
Groene Oogst								
A01.02.01a	Veldleeuwerik	5,16		25,24	13,36			43,76
A01.02.01b	Patrijs	1,32	0,85	10,67	0,75		3,86	17,45
A01.02.02	Wintervoedsel		1,39	2,42				3,81
	Totaal	**6,48**	**2,24**	**38,33**	**14,11**		**3,86**	**65,02**
MC Zak van ZB								2,84
A01.02.01a	Veldleeuwerik	1,60		38,23	0,40		0,63	40,86
A01.02.01b	Patrijs	0,94	3,18	17,94			1,72	23,78
A01.02.02	Wintervoedsel		3,61					3,61
	Totaal	**2,54**	**6,79**	**56,17**	**0,40**		**2,35**	**68,25**
Nat. Walcheren								
A01.02.01a	Veldleeuwerik	0,32						0,32
A01.02.01b	Patrijs		0,48	19,15				19,63
A01.02.02	Wintervoedsel			1,72				1,72
	Totaal	**0,32**	**0,48**	**20,87**				**21,67**
SANELT								
A01.02.01a	Veldleeuwerik	3,30		4,68	1,22	4,53		13,73
A01.02.01b	Patrijs			0,43	0,30	7,83		8,56
A01.02.02	Wintervoedsel		0,32					0,32
	Totaal	**3,30**	**0,32**	**5,11**	**1,52**	**12,36**		**22,61**
St. Akkerleven								
A01.02.01a	Veldleeuwerik		0,95	15,43	1,40		2,90	20,68
A01.02.01b	Patrijs	45,57	9,95	13,48	1,98		0,49	71,47
A01.02.02	Wintervoedsel		1,65	0,31				1,96
	Totaal	**45,57**	**12,55**	**29,22**	**3,38**		**3,39**	**94,11**
Zonnestraal								
A01.02.01a	Veldleeuwerik			18,07	0,84		3,72	22,63
A01.02.01b	Patrijs	0,38		17,98	0,85			19,21
A01.02.02	Wintervoedsel			3,87				3,87
	Totaal	**0,38**		**39,92**	**1,69**		**3,72**	**45,71**
Oost Z. Beveland								
A01.02.01a	Veldleeuwerik		3,45					3,45
A01.02.01b	Patrijs			2,89				2,89
A01.02.02	Wintervoedsel		1,60					1,60
	Totaal		**5,05**	**2,89**				**7,94**
	Totaal	**76,91**	**41,83**	**241,78**	**32,55**	**21,22**	**26,01**	**440,30**

Bijlage 10 Hectaregegevens weidevogelbeheer Zeeland per ANV

(onderstaande tabel heeft een indicatief karakter)

Weidevogelgebieden	Zeeland 2014	SNL 2010	SNL 2011	SNL 2012	SNL 2013	SNL 2014	SNL 2015	Totaal lopend in 2015
ANV Goes	pakketcode							
Weidev. Rust tot 1-7	8005			2,52				2,52
	Totaal			**2,52**				**2,52**
Bloeiend WZV	pakketcode							
Weidev. Rust tot 1-6	8001					2,08		2,08
Weide. Rust tot 22-6	8004	2,67	0,69	0,59				3,95
Weidev. Rust tot 1-8	8008					2,04		2,04
	Totaal	**2,67**	**0,69**	**0,59**		**4,12**		**8,07**
Groene Oogst	pakketcode							
Kruid. Weidev.grasl.	8041			1,63				1,63
	Totaal			**1,63**				**1,63**
MC Zak van ZB	pakketcode							
Weidev. Rust tot 8-6	8002					2,53		2,53
Weide. Rust tot 22-6	8004		2,81					2,81
Weidev. Rust tot 1-7	8005					3,56		3,56
Ext. Bew. Weidev.	8051			0,69				0,69
	Totaal		**2,81**	**0,69**		**6,09**		**9,59**
Nat. Walcheren	pakketcode							
Weide. Rust tot 15-6	8003			2,81				2,81
Weide. Rust tot 22-6	8004		23,70					23,70
	Totaal		**23,70**	**2,81**				**26,51**
SANELT								
	Totaal							-
St. Akkerleven								
Weide. Rust tot 15-7	8006					1,96		1,96
	Totaal					**1,96**		**1,96**
Zonnestraal	pakketcode							
Weide. Rust tot 15-6	8003			3,64				3,64
	Totaal			**3,64**				**3,64**
Oost Z. Beveland	pakketcode							
Weide. Rust tot 15-6	8003		4,03					4,03
Weidev. Rust tot 1-8	8008					4,46		4,46
	Totaal		**4,03**			**4,46**		**8,49**
	Totaal	**2,67**	**31,23**	**11,88**		**16,63**		**62,41**

Bijlage 11 Hectaregegevens Botanisch beheer en dijken Zeeland per ANV

(onderstaande tabel heeft een indicatief karakter)

Botanisch beheer Zeeland 2014		SNL 2010	SNL 2011	SNL 2012	SNL 2013	SNL 2014	SNL 2015	Totaal lopend in 2015
ANV Goes	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	0,52	3,35	11,95		3,36	10,07	29,25
Botanisch hooiland	8121	0,44	2,95	7,26	1,45			12,10
Bot. weiderand	8131		0,36					0,36
	Totaal	**0,96**	**6,66**	**19,21**	**1,45**	**3,36**	**10,07**	**41,71**
Bloeiend WZV	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	12,71	8,70	10,71	3,16	2,37	3,33	40,98
Botanisch hooiland	8121	15,94		5,47	2,96	0,50	7,17	32,04
	Totaal	**28,65**	**8,70**	**16,18**	**6,12**	**2,87**	**10,50**	**73,02**
Groene Oogst	pakketcode							
Botanisch weiland	8111		8,93	19,52	1,96	5,64	2,66	38,71
Botanisch hooiland	8121	2,12	2,30	11,18	18,70	14,13	12,95	61,38
Bot. weiderand	8131						0,30	0,30
Bot. hooilandrand	8132	8,13	2,52			0,49		11,14
Akkerflora randen	8181	0,42						0,42
	Totaal	**10,67**	**13,75**	**30,70**	**20,66**	**20,26**	**15,91**	**111,95**
MC Zak van ZB	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	5,91	1,65	5,59	1,88	4,34	3,18	22,55
Botanisch hooiland	8121		5,94	14,33	2,32	14,92	3,14	40,65
Bot. weiderand	8131			1,09	0,33	2,61	0,65	4,68
Bot. hooilandrand	8132					0,88		0,88
	Totaal	**5,91**	**7,59**	**21,01**	**4,53**	**22,75**	**6,97**	**68,76**
Nat. Walcheren	pakketcode							
Botanisch weiland	8111			1,85	1,14	5,92		8,91
Botanisch hooiland	8121			5,08				5,08
	Totaal			**6,93**	**1,14**	**5,92**		**13,99**
SANELT	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	2,11	7,93	11,67		2,62		24,33
Botanisch hooiland	8121	2,12		12,71	0,56	7,22		22,61
	Totaal	**4,23**	**7,93**	**24,38**	**0,56**	**9,84**		**46,94**
St. Akkerleven	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	3,36	2,76	11,15		1,88		19,15
Botanisch hooiland	8121		3,25			1,24		4,49
	Totaal	**3,36**	**6,01**	**11,15**		**3,12**		**23,64**
Zonnestraal	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	45,48	14,03	8,47	14,94	17,37	7,46	107,75
Botanisch hooiland	8121	10,54	3,48	8,54		0,70	14,84	38,10
Bot. weiderand	8131					0,61	1,29	1,90
Bot. hooilandrand	8132		0,72			1,19		1,91
	Totaal	**56,02**	**18,23**	**17,01**	**14,94**	**19,87**	**23,59**	**149,66**
Oost Z. Beveland	pakketcode							
Botanisch weiland	8111	3,06		9,96		16,34	7,59	36,95
Botanisch hooiland	8121			12,39	0,79			13,18
	Totaal	**3,06**		**22,35**	**0,79**	**16,34**	**7,59**	**50,13**
	Totaal	**112,86**	**68,87**	**168,92**	**50,19**	**104,33**	**74,63**	**579,80**

Bijlage 12 Hectaregegevens / oppervlakte landschapselementen Zeeland per ANV vertaald in aantallen

(onderstaande tabel heeft een indicatief karakter)

Landschapselementen Zeeland 2014		SNL 2010	SNL 2011	SNL 2012	SNL 2013	SNL 2014	SNL 2015	Totaal lopend in 2015
ANV Goes								
L01.01.01a	stuks		1	1				2
L01.01.01b	stuks		1	1	1			3
L01.02.01	are		108					108
Bloeiend WZV								
L01.01.01a	stuks		2	1				3
L01.01.01b	stuks			2		1	1	4
L01.02.01	are			8				8
L01.05.01a	meter							
L01.05.01b	meter					360		360
L01.06.01a	meter			112				112
L01.08.01b	stuks		136			43		179
L01.08.01c	stuks						26	26
L01.09.01	ha			0,22	0,83			1,05
L01.10.01	are		3					3
L01.13.01b	m		154	160				314
Groene Oogst								
L01.01.01a	stuks		1	1		1		3
L01.01.01b	stuks		2		1			3
L01.05.01a	meter			1.146				1146
L01.08.01b	stuks		33		115			148
L01.09.01	ha				0,25			0,25
L01.13.01b	meter			400				400
MC Zak van ZB								
L01.01.01a	stuks		2	4	2	3	4	15
L01.01.01b	stuks		2	1		2	2	7
L01.02.01	are		4			12,2		16,2
L01.05.01a	meter					770	2049	2819
L01.05.01b	meter				685			685
L01.06.01a	meter				550			550
L01.06.01b	meter						427	427
L01.08.01b	stuks					9	10	19
L01.09.01	ha		1,04		0,75			1,79
L01.13.01b	meter				2382			2382
L01.13.01c	meter		178					178
Nat. Walcheren								
L01.01.01a	stuks		1	3				4
L01.05.01a	meter					604		604
L01.09.01	ha				0,47			0,47
L01.13.01a	meter					266		266
SANELT								
L01.02.01	are					55		55

St. Akkerleven								
L01.01.01a	stuks		1			1		2
L01.02.01	are					8,1		8,1
L01.05.01a	meter					61		61
L01.08.01a	stuks					12		12
L01.13.01a	meter					333		333
Zonnestraal								
L01.01.01b	stuks				1			1
L01.08.01b	stuks					24		24
Oost Z. Beveland								
L01.01.01a	stuks		2	1		3		6
L01.01.01b	stuks		1			1	2	4
L01.06.01b	meter					1.115		1.115
L01.10.01	are		12					12
TOTALEN ZEELAND								TOTALEN ZLD
L01.01.01a	stuks		10	11	2	8	4	35
L01.01.01b	stuks		6	4	3	4	5	22
L01.02.01	Are		112	8		75,3		195,3
L01.05.01a	Meter			1.146		1.435	2049	4630
L01.05.01b	Meter				685	360		1.045
L01.06.01a	Meter			112				112
L01.06.01b	Meter				550	1.115	427	2092
L01.08.01a	Stuks					12		12
L01.08.01b	Stuks		169		115	76	10	370
L01.08.01c	Stuks						26	26
L01.09.01	ha		1,04	0,22	2,30			3,56
L01.10.01	are		15					15
L01.13.01a	Meter					599		599
L01.13.01b	Meter		154	560	2382			3.096
L01.13.01c	meter		178					178

*	L01.01.01a	Oppervlakte poel < 175 m2
*	L01.01.01b	Oppervlakte poel > 175 m2
*	L01.02.01	Houtwal en houtsingel
*	L01.05.01a	Knip- of scheerheg jaarlijkse cyclus
*	L01.05.01b	Knip- of scheerheg 2-3 jaarlijkse cyclus
*	L01.06.01a	Struweelhaag snoeicyclus 5-7 jaar
*	L01.06.01b	Struweelhaag snoeicyclus > 12 jaar
*	L01.08.01a	Knotboom gemiddelde stamdiameter < 20 cm
*	L01.08.01b	Knotboom gemiddelde stamdiameter 20-60 cm
*	L01.09.01	Hoogstamboomgaard
*	L01.10.01	Struweelrand
*	L01.13.01a	Bomenrij gemiddelde stamdiameter < 20 cm
*	L01.13.01b	Bomenrij gemiddelde stamdiameter 20-60 cm
*	L01.13.01c	Bomenrij gemiddelde stamdiameter > 60 cm

Bijlage 13 Telgebieden beleidsmonitoring akker- en weidevogels

Bijlage 14 Kaart werkgebieden ANV´s

Bijlage 15 Zoekgebieden akkervogelkerngebieden

